

የሕፃናትን የስሜት አካላት ማነቃቃት፤ ጨዋታና ፈጠራ

ማውጫ

አጠቃላይ መመሪያ..... 1

ክፍል አንድ፡ የሕፃናትን የስሜት አካላት ማነቃቃት..... 5

ቁልፍ መልእክቶች..... 9

 ተግባራዊ ልምምድ..... 13

ቁልፍ መልእክቶች..... 14

 የሀፃናት የስሜት አካላት እድገት በእድሜ..... 14

ክፍል ሁለት፡ ጨዋታ ለሀፃናት..... 18

 የጨዋታ ጥቅም..... 18

 ተግባራዊ ልምምድ..... 19

 ተግባራዊ ልምምድ..... 24

 ቁልፍ መልእክቶች..... 26

 የጨዋታ ዓይነቶች በእድሜ..... 26

 የሕፃናትን ጨዋታ ለመደገፍ የወላጅ/አሳዳጊዎች ማና..... 29

 ተግባራዊ ልምምድ..... 29

 ቁልፍ መልእክቶች..... 31

የመጫወቻ ቁሳቁሶችን በበቂ ሁኔታ ስለማቅረብ..... 32

ክፍል ሶስት፡ የሕፃናትን የፈጠራ ክህሎት ማሳደግ..... 38

 ቁልፍ መልእክቶች..... 43

 ተጨማሪ መረጃ ለአወያይ..... 43

ፈጠራ ምንድን ነው? ለምን ስንጠራው?..... 43

 ተግባራዊ ልምምድ..... 45

 ቁልፍ መልእክቶች..... 47

 የሕፃናትን ተፈጥሮአዊ የፈጠራ ዝንባሌ እንዴት ማሳደግ ይቻላል?..... 47

የሕፃናትን የስሜት አካላት ማነቃቃት፤ ጨዋታና ፈጠራ

አጠቃላይ መመሪያ

የስልጠናው አላማ ፡ በስልጠናው መጨረሻ ወላጆች/አሳዳጊዎች የሕፃናትን የስሜት አካላት ለማነቃቃት፣ ለህፃናት ጭቃ እና ለሕፃናት የፈጠራ ክህሎት መሳልበት ምን ማድረግ እንዳለባቸው ይረዳሉ።

የስልጠናው ተሳታፊዎች

የስልጠናው ተሳታፊዎች እንዲሆኑ የሚጠበቁት መምህራን፣ ህፃናትን በሚንከባከቡ ድርጅቶች የሚሰሩ ሰራተኞች እንዲሁም ወላጆች እና አሳዳጊዎች ናቸው።

ክለሳ

በየስልጠናው መጀመሪያ እያንዳንዱ ሰልጣኝ ባለፈው የተማረውን ለማስታወስ እንዲረዳው በሁለት ተሳታፊዎች ያለፈው ውይይት ፍሬ ሀሳቦችን እንዲቀርቡ መጠየቅ ያስፈልጋል። ለምሳሌ፦

1. ባለፈው የተወያየባቸው ነገሮች ምን ምን ነበሩ?
2. ባለፈው ከተወያየባት ርእሰ ጉዳይ አንጻር በቤታችሁ ከልጆቻችሁ ጋር ምን አደረጋችሁ? ያጋጠማችሁ ችግር ነበር ወይ?
3. ያለፈውን ትምህርት ለሳሪቤቶቻችሁ አካፈላችሁ?

ቅድመ እና ድህረ ስልጠና ምዘና

እያንዳንዱ የስልጠና ክፍል ከመጀመሩ በፊት ለተሳታፊዎች የቅድመ-ስልጠና ምዘና ይሰጣቸዋል። በስልጠናው የቀሰሙትን እውቀት ለመገምገም ደግሞ የድህረ ስልጠና ምዘና በእያንዳንዱ የስልጠና መጨረሻ ላይ ይሰጣል።

ተግባራዊ ልምምድ፡ የቡድን ስራ

በዚህ የስልጠና መርሀ ግብር ወላጆች የህፃናትን የስሜት አካላት ለማነቃቃት፣ የጭቃና የፈጠራ ክህሎት ለማዳበር ለህፃናት እድገት ያላቸውን ጠቀሜታ እና እነኚህን ለማሳልበት ምን ማድረግ እንዳለባቸው በጋራ በመወያየት ልምድ ይለዋወጣሉ

አጠቃላይ የስልጠና ደንቦች

በስልጠናው የመጀመሪያ ቀን የሚከተሉትን የስልጠናውን ደንቦች ለተሳታፊዎቹ ያሳውቋቸው።

- የሰልጣኞች እቀማመጥ በግማሽ ክብ ቢሆን እንደሚመረጥ ማሳወቅ
- የአወያይ እና የተሳታፊዎች ትውውቅ ማካሄድ
- በሰዓት መገኘት
- በስልጠናው ወቅት የሞባይል ስልክ ጥሪን ድምፅ አልባ ማድረግ
- በእያንዳንዱ የስልጠና ክፍለ ጊዜ ጊዜ መገኘት
- ንቁ ተሳትፎ ማድረግ
- የሌሎች ሰዎችን ሃሳብ ማክበር
- የክለሳ ክፍለ ጊዜ - በየእያንዳንዱ ቀን መጀመሪያ ላይ ባለፈው ቀን የተማሩትን ትምህርት በተመለከተ በእጭሩ ገለጻ የሚያደረጉ ሁለት ተሳታፊዎችን በመሰየም ለአምስት ደቂቃ መወያየት
- ሰዓት ተቆጣጣሪ መምረጥ
- የስልጠና ቦታውን ማስተካከል - በየእያንዳንዱ ቀን መጀመሪያ ላይ ለአስር ደቂቃ ያህል የስልጠናው አስተባባሪዎች የስልጠናውን ቦታ ያመቻቻሉ

የሚያስፈልጉ ቁሶች

- በህፃናት እድሜ ደረጃ የተዘጋጁ የተረት ወይም የታሪክ መፅሃፍት እና ስእሎች
- ንፁህ የመጻፊያ ሰሌዳ / ፍሊፕ ቻርት
- ማርከር/ጠመኔ
- ብዕር እና የማሰታወሻ ደብተር
- በራሪ ፅሁፎች

በእያንዳንዱ ስልጠና የሚያዝ ማስታወሻ

በእያንዳንዱ ስልጠና መጨረሻ ላይ አወያይ ስለ ውይይቱ ሂደት ማስታወሻ እንዲይዙ ይጠበቃል። ለውይይቱ በሚያደርጉት ዝግጅት ወይም በውይይት ሂደት ውስጥ ነጥረው የወጡና በዚህ ምእራፍ ውስጥ ሊካተቱ ወይም በድጋሚ ሊጤኑ የሚገቡ ፍሬ ሀሳቦችን በማስታወሻ መያዝ ያስፈልጋል። እነዚህ ፍሬ ሀሳቦች ይህንን ሰነድ ወደፊት የበለጠ ለማዳበር ይረዳሉ።

የሕፃናትን የስሜት አካላት ማነቃነቅ፤ ጨዋታና ፈጠራ

ይህ ስልጠና ስለህፃናት የስሜት አካላት ምንነትና ጨዋታን ለህፃናት እድገት እንዲውል እንዲሁም የህፃናትን የፈጠራ ክህሎት በመለከተ ወላጆች የሚጠበቅባቸውን ሚና እንዲጫወቱ ይረዳል

መርሃ ግብር

ይዘት	የማስተማሪያ ዘዴ	ሰዓት
የቅድመ-ስልጠና ምዘና	የጥያቄ ወረቀቶቹን መበተን	15 ደቂቃ
የስልጠናው አላማ	ማንበብና መወያየት	5 ደቂቃ
የሕፃናትን የስሜት አካላት ማነቃቃት	ጥያቄና መልስ እና ገለፃ	40 ደቂቃ
ጨዋታ ለህፃናት	ጥያቄና መልስ እና ገለፃ	40 ደቂቃ
የሕፃናትን የፈጠራ ክህሎት ማሳደግ	ጥያቄና መልስ እና ገለፃ	25 ደቂቃ
ቁልፍ መልዕክቶች	ማንበብ እና መወያየት	20 ደቂቃ
የድህረ-ስልጠና ምዘና	የጥያቄ ወረቀቶቹን መበተን	15 ደቂቃ

የስልጠናው አላማ : በስልጠናው መጨረሻ ወላጆች/አሳዳጊዎች

- የሕፃናትን የስሜት አካላት ማነቃቃት ይችላሉ።
- ህፃናት እድገታቸውን በጨዋታ እንቅስቃሴ እንዲያበለፀጉ መደረግ ያለበትን ይገልጻሉ።
- የህፃናትን የፈጠራ ክህሎት ለማሳልበት ምን ማድረግ እንዳለባቸው ይረዳሉ።

ክፍል አንድ: የሕፃናትን የስሜት አካላት ማነቃቃት

የማነቃቂያ ጥያቄ

የሕፃናትን የስሜት አካላት ማነቃቃት ለምን ያስፈልጋል?

አወያይ

ከላይ ያለውን ጥያቄ ተሳታፊዎችን ይጠይቁና መልሳቸውን በሰሌዳው ላይ ያስፍሩ።
በመቀጠል መልሱን ከዚህ ቀጥሎ በተቀመጠው መሰረት ያብራሩላቸው።

የስሜት አካላትን ማነቃቃት ጠቀሜታዎች

- ሕፃናት ስለራሳቸውና ስለዓለም በመጀመሪያ የሚማሩት የስሜት አካላቶቻቸውን በመጠቀም ነው።
- ጩቅላ ሕፃናት የስሜት አካላቶቻቸውን እንዲያውቁ ማድረግ ስለራሳቸውና ስለአካባቢያቸው ያላቸውን እውቀት እንዲያደግ ያግዛል።
- የሕፃናትን የስሜት አካላት በተሻለ አቅም ለማዳበር አካባቢያቸውን በደንብ እንዲፈትሹ እንዲሁም ምንነታቸውን እንዲያውቁ ማመቻቸት ያስፈልጋል።
- የሕፃናትን የስሜት አካላት ያለማነቃቃት በእድሜያቸው ሊደርሱበት የሚገባውን አጠቃላይ እድገት ያዘባል፤ በህይወታቸው ውጤታማ እንዳይሆኑ እንቅፋት ይፈጥራል።
- ወላጆች በአካባቢያቸው የሚገኙ ቁሳቁሶችን በመጠቀም ሕፃናት እንዲጫወቱ እድል በመስጠት የልጆችን የስሜት አካላት ማነቃቃት ይችላሉ።

አወያይ

የስሜት አካላት የመዳሰስ፣ የማየት፣ የመስማት፣ የማሸተትና የመቅመስ ስሜት ናቸው። ሕፃናት የተለያዩ ቀለማትን፣ የቁሳቁሶችን ልቦናና ሻካራነት ደረጃ፣ የድምፆችን አይነትና መጠን፣ የነገሮችን ጣእምና ሽታ እንዲለዩ ማድረግ የስሜት አካላታቸውን ከማዳበር ባለፈ ለልጆቹ አካላዊ፣ አእምሯዊና ማህበራዊ እድገት አስተዋፅኦ ይኖረዋል።

የሕፃናትን የስሜት አካላት ለማነቃቃት ወላጆች መጠቀም ካለባቸው ዘዴዎች መካከል የሚከተሉት ለአብነት ተጠቅሰዋል፡

- አደጋ የሚያስከተሉ ንፁህ ቁሳቁሶችን ለምሳሌ የውሃ ኮዳዎችን፣ ጎማ ነክ እቃዎችን፣ አሻንጉሊቶችንና ሌሎች ነገሮችን በማቅረብ በእጃቸውና በአፋቸው እየነካኩ እንዲለዩቸው ማበረታታት
- በፈገገታ በማናገር እንዲሁም ሕፃናቱ የሚያወጧቸውን ድምፆችና የሚያሳዩቸውን ድርጊቶች አስመስሎ በመድገም ማነቃቃት ይቻላል። ይህም ሕፃናት ስለራሳቸው ጥሩ ስሜት እንዲያድርባቸውና አካባቢያቸውን የበለጠ እንዲያውቁ ያደርጋል።
- ለሕፃናት ማዜም፣ ጀርባቸውን፣ እጆቻቸውን ወይንም እግሮቻቸውን በቀስታ መዳሰስ ወይንም ማሸት የሕፃናትን የመዳሰስ ስሜትና ምላሽ የመስጠት አቅማቸውን ያዳብራል።

አወያይ

ከተሳታፊዎች የሚሰጡትን መልሶች ፍሬ ሀሳቦች በሰሌዳ ላይ በመመዝገብ ከሚቀጥለው ውይይት ፍሬ ሀሳብ ጋር እያያዘው ማብራሪያ እንደሚሰጡ ይገለፁ። በመቀጠል ተሳታፊዎችን ለቡድን ስራ ያዘጋጃቸው።

ተሳታፊዎች በእምስት ቡድን እንዲከፈሉ ይነገሯቸው።

እያንዳንዱ ቡድን የሕፃናትን አካላዊ ስሜት እንዴት ማነቃቃት እንደሚቻል እንዲለማመዱ ከዚህ በታች ያሉትን ተግባራት በመከወን እንዲለማመዱ ያድውጡ። ተሳታፊዎች ልምምዱን ሳይንቁ እንዲሰሩ ያሳስቧቸው።

እያንዳንዱ ቡድን የሕፃናትን የማየት፣ የመስማት፣ የማሸተት፣ የመቅመስና የመዳሰስ የስሜት አካላትን እንዴት ማነቃቃት እንደሚቻል እንዲነጋገሩ አድርጉ።

ተሳተፊዎች ልምምዱን ከመጀመራቸው አስቀድሞ ወደ እያንዳንዱ ቡድን በመሄድ በውይይቱ ወቅት የሚነሱ ጉዳዮችን እንዲሁም የሕፃናት አካላዊ ስሜትን ማነቃቃት የሚሰጠውን ጠቀሜታ በተመለከተ የሚነሱ አስተያየቶችን ማስታወሻ ይዘው የሚያቀርቡ ዘጋቢዎችን አስመርጡ። እያንዳንዱ የቡድን ተወካይ ያካሄዱትን ውይይት እንዲያቀርቡ ማድረግ። ሌሎች ተሳታፊዎችም ጥያቄ ወይም ሀሳብ ካላቸው እንዲያነሱ ማበረታታት። በዚህ ክፍል መጨረሻ የአመቻቹ ማስታወሻ በሚለው ስር የተገለፁትን ነጥቦች በማንበብ በሚነሱት ሀሳቦች ዙሪያ ማጠናከሪያና ተጨማሪ አስተያየቶችን መስጠት ያስፈልጋል።

ሀ. የማየት ስሜትን የማነቃቃት ልምምድ

1. ለእያንዳንዱ ቡድን አባላት የተለያዩ ቀለማት ያላቸው ነገሮችን በመስጠት የቀለማቱን አይነት እንዲገልፁ መጠየቅ
2. ተመሳሳይ ቀለማት ያላቸውን ነገሮች ባለቸው የቀለም መጠን እንዲለዩ ማድረግ
3. የሕፃናትን የማየት ስሜት ማነቃቃት የሚኖረውን ጠቀሜታ በተመለከተ እንዲወያዩ ማድረግ

ለ. የማድመጥ ስሜትን የማነቃቃት ልምምድ

1. ከእያንዳንዱ ቡድን የተወሰኑ አባላት አይናቸውን በጨርቅ ይሸፍኑ።
2. ከመካከላቸው አይናቸውን በጨርቅ ያልተሸፈኑ አባላት በየተራ የተለያዩ ድምፅ ያሰሙ።

3. አይናቸውን በጨርቅ ከተሸፈኑ አባላት መካከል አንዳቸው እጃቸውን በማውጣት የሰሙትን ድምፅ ምንነት ይግለፁ።
4. ይህንን ልምምድ ውጤታማ ለማድረግ ድምፅ የሚያሰሙ ተሳታፊዎች ድምጻቸውን እንዲቀንሱ ማሳሰብ።
5. ሁሉም የቡድን አባላት በየተራ አይናቸውን በጨርቅ እየተሸፈኑ ይህንን ተግባር ይለማሙዱ።
6. በመጨረሻም የሕፃናትን የማድመጥ ስሜትን ማነቃቃት የሚሰጠውን ጠቀሜታ በቡድን ማወያየት።

ሐ. የማሸተት ስሜትን የማነቃቃት ልምምድ

1. ከእያንዳንዱ ቡድን የተወሰኑ አባላት አይናቸውን በጨርቅ በመሸፈን የተለያዩ ሽታ ያላቸውን ለምሳሌ አበባ፣ ሎሚና ብርትኳን የመሳሰሉ ፍራፍሬዎች እንዲያሸቱ በመስጠት ምንነቱን እንዲለዩ ማድረግ።
2. ከመካከላቸው ለአንዳንድ ሽታዎች ሰውነታቸው የሚቆጣ (አለርጂ ያለባቸው) ተሳታፊዎች ካሉ ችግር እንዳይገጥማቸው ጥንቃቄ ማድረግ ይገባል።
3. ሁሉም የቡድን አባላት በየተራ አይናቸውን በጨርቅ እየተሸፈኑ ይህንን ተግባር ይለማሙዱ።
4. በመጨረሻም የሕፃናትን የማሸተት ስሜትን ማነቃቃት የሚሰጠውን ጠቀሜታ በቡድን ማወያየት።

መ. የመቅመስ ስሜትን የማነቃቃት ልምምድ

1. ከእያንዳንዱ ቡድን የተወሰኑ አባላት አይናቸውን በጨርቅ በመሸፈን የተለያዩ ጣእም ያላቸውን ለምሳሌ ፍራፍሬዎች፣ ስኳርና ጨው የመሳሰሉትን እንዲቀምሱ በማድረግ ምንነቱን እንዲገልፁ መጠየቅ።
2. ከመካከላቸው ለአንዳንድ ጣእሞች ሰውነታቸው የሚቆጣ (አለርጂ ያለባቸው) ተሳታፊዎች ካሉ ችግር እንዳይገጥማቸው ጥንቃቄ ማድረግ ይገባል።
3. ሁሉም የቡድን አባላት በየተራ አይናቸውን በጨርቅ እየተሸፈኑ ይህንን ተግባር ይለማሙዱ።
4. በመጨረሻም የሕፃናትን የመቅመስ ስሜትን ማነቃቃት የሚሰጠውን ጠቀሜታ በቡድን ማወያየት።

ሰ. የመዳሰስ ስሜትን የማነቃቃት ልምምድ

1. ከእያንዳንዱ ቡድን የተወሰኑ አባላት አይናቸውን በጨርቅ በመሸፈን የተለያዩ የውፍረትና የልስላሴ መጠን ያላቸውን ቁራጭ ወረቀቶች፣ ጨርቆችና የመሳሰሉትን በመስጠት ምንነቱን እንዲገልፁ መጠየቅ።

2. በተመሳሳይ ሁኔታ የተለያዩ ክብደት ያላቸው ጠጠሮችን፣ እንጨቶችንና የመሳሰሉትን ነገሮች በመስጠት በክብደታቸው መጠን እንዲያስቀምጡ ማድረግ።
3. በተመሳሳይ ሁኔታ ሌሎች ደግሞ በተለያዩ ተሳታፊዎች እጅ እንዲዳሰሱ፣ እንዲያዙ፣ በጥብቅ እንዲያዙ እንዲሁም እንዲቆነጠጡ ማድረግ።
4. ሁሉም የቡድን አባላት በየተራ አይናቸውን በጨርቅ እየተሸፈኑ ይህንን ተግባር ይለማሙዱ።
5. በመጨረሻም የሕፃናትን የመዳሰስ ስሜት ማነቃቃት የሚሰጠውን ጠቀሜታ በቡድን ማወያየት።

ቁልፍ መልእክቶች (አምስት ደቂቃ)

አወያይ
 ቁልፍ መልእክቶችን ያንብቡላቸው።

- የሕፃናትን አእምሮ እድገት ለማዳበር የስሜት አካላት
- የስሜት አካላቸው በደንብ የተነቃቁና የተገሩ ሕፃናት የተሻለ ማህበራዊ፣ ስሜታዊ፣ አእምሮአዊና አካላዊ ችሎታዎችን ያዳብራሉ።
- የስሜት አካላቸውን በሚገባ ማለማመድ ያልቻሉ ሕፃናት በወደፊት የትምህርት አቀባባላቸውና በስሜታቸው ላይ ችግር ይገጥማቸዋል።
- ወላጆች የሕፃናትን አካላዊ ስሜት ለማነቃቃት ተገቢውን ድጋፍ ካላደረጉ ሕፃናቱ በትምህርት ቤትና በሰፈር የሚኖራቸው ማህበራዊ ግንኙነት ችግር ውስጥ ይወድቃል። እንዲሁም የአእምሮ እድገትን በማቀጨጭ የሕፃናትን ጤናማ እድገት ያስተጓጉላል።

አወያይ

ሕፃናት በስሜት አካላቸው (የማየት፣ የመስማት፣ የማሸተት፣ የመቅመስና የመዳሰስ ክህሎቶች) ስለ አካላቸው፣ ስለ አእምሯቸው ተግባር እንዲሁም በዙሪያቸው ስላሉ ህይወት ስላላቸውና ስለሌላቸው ፍጥረታት በርካታ ነገሮችን ይቀስማሉ። ከላይ የተዘረዘሩትን የቁልፍ መልእክቶች ለተሳታፊዎች ያንብቡላቸው

ሕፃናት በስሜት አካላቸው ምን ያህል እንደሚማሩ/ እንደሚጎለብቱ ማየት ይቻላል

- ስለሻካራና ለስላሳ ነገሮች፣ ስለቁሳቁሶች ቅርፅና መጠን፣ ስለ ሞቃትና ቀዝቃዛ ነገሮች እንዲሁም ሌሎች ሲነካቸውና እነርሱም ሌሎችን ሲነኩ ስለሚሰማቸው ስሜት በማለማመድ ሕፃናት ጉዳት የሚያደርሱና የማያደርሱ ነገሮችንና ሁኔታዎችን መለየት እንዲችሉ ያስችላል።
- ሕፃናት ሚዛናቸውን ስለመጠበቅ እንዲሁም በጨዋታ ወቅት መተግጠፊያ ቦታዎችን ጠብቆ መዘዋወር መቻልን በመልመድ አደገኛ ቦታዎችን በጥንቃቄ እንዲያይ ያግዛል።
- ሕፃናት የዕለት ተዕለት ክንውናቸውን በደስታና እድገታቸውን በሚያነቃቃ መልኩ እንዲያሳልፉ ይረዳል።
- በወቅቱና በተገቢው መልኩ የሚደረጉ ማነቃቂያዎችና ማበረታቻዎች የስሜት አካላትን በእጅጉ ለማበልፀግ ማለትም ሕፃናት የትኛውን እጅ መጠቀም እንዳለባቸው ለመለየት፣ ትኩረታቸውን ለመጨመር፣ ከሌሎች ልጆች ጋር ያላቸውን ግንኙነት ለማሻሻል፣ የተለያዩ የድምፅ መጠናችን ለመለየት፣ የሰውነትን ሚዛንን ለመጠበቅ፣ የተለያዩ አካላት ቅንጅት (የአይንና እጅ፣ የእጅና እጅ፣ የእጅና እጅና እግር ቅንጅት) እና ሌሎች ተግባራትንም ለማከናወን ይረዳል።
- ሕፃናት የሰውነት ክፍሎቻቸውን በተለይ እጅና እግርን በሚገባ እንዲጠቀሙና ቁሳቁሶችን በባህርያቸው (ለምሳሌ፡- በመጠን፣ በቅርፅ፣ በቀለም፣ በልሰላሲና በሻካራነትና ሌላም) መለየት እንዲችሉ የስሜት አካላት መበልፀግ በእጅጉ ይረዳል። የስሜት አካላቶቻቸውን በደንብ መጠቀም የቻሉ ሕፃናት በእያንዳንዱ መከራዎቻቸው የእርካታ ስሜት ይሰማቸዋል።
- የስሜት አካላት መበልፀግ ሕፃናት ጥሩ ስሜት እንዲሰማቸው በማድረግ ለበለጠ ልምምድና መከራ እንዲተጉ ያደርጋል።
- የስሜት አካላት መዳበር ሕፃናት ከሌሎች ሕፃናትም ጋር ጥሩ ግንኙነት እንዲኖራቸው፣ የበለፀገ ማህበራዊ፣ ስሜታዊና አእምሯዊ ክህሎቶችን እንዲላበሱ እንዲሁም ችግሮችን እንዲረዱና እንዲፈቱም ያግዛል።
- ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ሕፃናት የበለጠ ማነቃቃትና ማጫወት በጉዳታቸው ምክንያት የተለያዩ ተግባራትን ከማከናወን እንዳይገደቡ በማገዝና የተለየ የማሻኝና ስነ ልቦናን በማላበስ ለስኬት ያንደረድራቸዋል።
- ልዩ ፍላጎት ያላቸው ሕፃናት እንደ ሌሎቹ ሕፃናት በተመሳሳይ ፍጥነትና ቅልጥፍና ነገሮችን መስራት ባይችሉም በራሳቸው ስልትና አካላትን እንዲለማመዱና እንዲማሩ በትዕግስት ድጋፍ ማድረግ ተገቢ ነው።

- ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች እንዲሁም ወንድምና እህት ልዩ ፍላጎት ካላቸው ሕፃናት ጋር በመጫወትና በንቃት እንዲሳተፉ በማገዝ ማነቃቃት ከፍተኛ ጠቀሜታ አለው።

ውይይት ሁለት፡ የሕፃናትን የስሜት አካላት የማነቃቁያ መንገዶች

የተመደበው ጊዜ፡ ስድሳ ደቂቃ

አወያይ ከዚህ በታች የቀረበውን የሕፃናትን የስሜት አካላት የማነቃቁያ መንገዶች ለተሳታፊዎች ያንብቡላቸው። ተሳታፊዎች እስተያየት እንዲሰጡ በማድረግ ከውይይቱ በኋላ የጋራ አቋም እንዲኖር ማብራሪያ ይስጡ

ወላጆች/አሳዳጊዎች ሕፃናትን በሁለት አይነት መንገድ ያነቃቃሉ። እነርሱም፡

1. የሕፃናቱን ትኩረት ወደ ተለያዩ ቁሳቁሶች በመምራትና በማሳየት
2. በዙሪያቸው ወደሚከናወነው ክስተት እንዲሳቡ በማድረግ ነው።

የሚከተሉት ተግባራት የሕፃናትን የስሜት አካላት ያነቃቃሉ።

- ሕፃናት በዙሪያቸው የሚገኙ ቁሳቁሶችን ምንነት እንዲፈትሹ ሁኔታዎች ሲመቻቸላቸው እና ሲደገፉ የስሜት አካላቸውም በተሻለ ሁኔታ ይቆጠራል።
- ወላጆች የሕፃናት ትኩረት በአንድ ቁስ ወይም ክስተት መሳቡን ከተመለከቱ ስለ ነገሩ በመንገር ተጨማሪ መነቃቃትን መፍጠር ይኖርባቸዋል። ሕፃናቱ ስለተነገራቸው ነገር ምላሽ የመስጠት አቅም ቢኖራቸውም ባይኖራቸውም ስለተሳቡበት ነገር በተደጋጋሚ ማስረዳቱ በጣም ጠቃሚ ነው።

- ወላጆች ሕፃናት ነገሮችን እንዲመለከቱ እንዲሁም ስሜታቸውን እንዲገልፁ ማነሳሳት ይጠበቅባቸዋል።
- መኖሪያ ቤትንና ዙሪያውን በሕፃናት ላይ ጉዳት በማያደርሱ ነገር ግን በሚያነቃቁ ነገሮች ማደራጀት ለአብነትም ያህል የተለያዩ ቀለማት ያላቸው ወረቀቶች፣ ለስላሳና ሻካራ ነገሮች፣ የፕላስቲክ ውሃ መጠጫ ክዳኖች፣ አትክልቶች፣ አበባዎችና ሌሎችንም በማቅረብ የሕፃናቱን እድገት መደገፍ ያስፈልጋል።

ተግባራዊ ልምምድ፡ የቡድን ስራ (አርባ አምስት ደቂቃ)

አወያይ

የዕለቱ የውይይት መርህ ግብር የሕፃናትን የስሜት አካላት እንዴት ማነቃቃት እንደሚችሉ ማወያየት መሆኑን ያስተዋውቁ። ከዚያም ወላጆች በሶስት ቡድን እንዲከፈሉ ይንገሯቸው።

እያንዳንዱ ቡድን ከሚከተሉት ሶስት የእድሜ ክልል ዘመናት ማለትም ከውልደት እስከ አንድ ዓመት ተኩል፣ ከአንድ ዓመት ተኩል እስከ ሶስት ዓመትና ከሶስት እስከ ሰባት ዓመት እንዲመርጡ ያድርጉ። በተጠቀሰው የእድሜ ክልል ውስጥ ያሉ ሕፃናት የስሜት አካላቶቻቸውን በደንብ እንዲጠቀሙ እንዴት ሊታገዙ ይገባል? በሚለው ጥያቄ ዙሪያ ሶስቱም ቡድኖች በመረጡት የሕፃናት እድሜ ክልል መሰረት እንዲወያዩ ያድርጉ።

ወላጆችን በየቡድናቸው በመሄድ ከውይይት በኋላ የቡድኑን ሀሳብ የሚያቀርብ አንድ ሰው እንዲመርጡና እንዲያዘጋጁ ይንገሯቸው።

ከቡድን ውይይቱ በሀኪላ የእያንዳንዱ ቡድን ተወካይ በሶስት ደቂቃ ውስጥ የቡድኑን ሀሳቦች እንዲያቀርቡ ያድርጉ። የአንድ ቡድን ሪፖርት ከቀረበ በኋላ ከተሳታፊዎች ሁለት ሰዎች አስተያየት እንዲሰጡ ወይም ጥያቄ እንዲያቀርቡ ያበረታቱ።

አወያይ በቀረቡ ሪፖርቶች፣ አስተያየቶችና ጥያቄዎች ላይ የማጠናከሪያ ወይም የእርምጃ አስተያየት መስጠት ይጠበቅብዎታል።

ቁልፍ መልእክቶች (አምስት ደቂቃ)

አወያይ
ቁልፍ መልእክቶችን ያንብቡላቸው።

- ወላጆች ሕፃናት ሁሉንም የስሜት አካላቶቻቸውን መጠቀም መቻላቸውን ማረጋገጥ ይገባቸዋል።
- ወላጆች የሕፃናቱን የስሜት አካላት ለማበልፀግ ከእድሜያቸው አንፃር ተመጣጣኝ ተግባራትን በመለየት ማነቃቃት ይኖርባቸዋል።

አወያይ
እባክዎ ተጨማሪ መረጃውን አስቀድመው ያንብቡና ማብራሪያ ይስጧቸው።

ለአወያይ የቀረበ ተጨማሪ መረጃ

የህፃናት የስሜት አካላት እድገት በእድሜ

ከውልደት እስከ አንድ ዓመት ተኩል ያሉ ጭቅላ ሕፃናት፣ በዚህ እድሜ ያሉ ሕፃናት በቅርባቸው ያገኙትን ነገር ሁሉ ወደ አፋቸው በመክተት ለመፈተሽ ይሞክራሉ። ሕፃናቱ በተንከባካቢዎቻቸው ዙሪያ ሲሆኑ እንዲሁም ንፁህና ሞቃት ልብስ ሲለብሱ ምጃት ይሰማቸዋል። በስሱ ሲታሹ በጣም ደስ ይላቸዋል። ደማቅና ባለቀለም በሆኑ ነገሮች በቀላሉ ይሳባሉ።

ህጻናት ከፍተኛ የሆነ ድምፅ ሲሰሙ፣ ምችት አልባ በሆነ መልኩ ሲያዙ፣ የረጠብ፣ የቆሽሽ ወይም ላብ ላብ የሚል ልብስ ሲለብሱ ደስ አይላቸውም። ሕፃናቱ ጥቂት ወራትን በጨመሩ ቁጥር በፈገገታ የሚቀርባቸውን ወይም የሚያውቁትን ሰው ሲያዩ ደስ ይላቸዋል። ሆኖም ግን የማያውቁትን ሰው ወይም በቁጣና በጩኸት የሚናገር ሰው ሲያዩ ይፈራሉ፣ ይናደዳሉ።

ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች የሚከተሉትን ነጥቦች በማከናወን ሕፃናትን ማነቃቃት ይችላሉ።

- ሕፃናትን በተደጋጋሚ ጡት በማጥባት በአፋቸው ዙሪያ ያሉ መልእክት አስተላላፊ ሕዋሳትን ማነቃቃት ይገባል። የእናት ወይም የአሳዳጊ ጡት ወተት እንኳ ሳይኖረውም ሕፃናቱ በጡቱ ጫፍ በመጫወት የሚያገኙት አካላዊ መነቃቃት ከፍተኛ ጠቀሜታ አለው።
- ሕፃናት ጣቶቻቸውን እንዳይበሉ በመከልከል እንዳይነቃቁ ማድረግ አይገባም። ይልቁንም እጆቻቸው ንፁህ እንዲሆኑ ማድረግ ይገባል።
- ሕፃናት ስድስት ወር ሲሞላቸው ከሚጀመረው ተጨማሪ ምግብ ጋር ተያይዞ የሚመጡት የመመገቢያ ቁሳቁሶች ተጨማሪ መነቃቃትን ይፈጥራሉ። የፕላስቲክ የመመገቢያ ቁሳቁሶችን (ሳህን፣ ማንኪያ፣ ውሃ መጠጫ፣ ሌሎችም) እቅም በፈቀደ መጠን በማቅረብና በመከታተል ሕፃናቱን ማነቃቃት መልካም ነው።
- የሕፃናቱን እይታ ለማነቃቃት የተለያዩ የፊት ገፅታዎችን ፊት ለፊታቸው ማሳየት ይመረጣል።
- የተለያዩ ድምፆችን በማውጣት የሕፃናቱን የማድመጥ ክህሎት ማነቃቃት ይቻላል።
- አሻንጉሊቶችን ወይም ትላልቅና ደማቅ ነገሮችን ሕፃናቱ ባሉበት አካባቢ ማድረግ ጠቃሚ ነው።
- የሕፃናቱን ገላ በተለይ ሆኖቸውን፣ ጀርባቸውን፣ እጅና እግራቸውን በቀስታ/በስሶ ማሸት ከፍተኛ የማነቃቃት ፋይዳ አለው።
- ሕፃናት ስድስት ወር ከሞላቸው በኋላ የተለያዩ ጉዳት የማያደርሱ የፕላስቲክ፣ የእንጨት፣ የኒኬል የቤት ቁሳቁሶችን በመስጠት እቃዎቹን በመያዝ፣ እርስ በእርስ በማጋጨት በሚያወጡት ድምፅ ይዝናናሉ፣ ይማራሉ።

ከአንድ ዓመት ተኩል እስከ ሶስት ዓመት ያሉ ሕፃናት፡ ሕፃናቱ እያደጉ በሄዱ ቁጥር ክህሎታቸውም አብሮ ያድጋል። እያንዳንዱ እንቅስቃሴ ግብ ያለውና ፍጥነት የታከለበት ይሆናል። በዚህ እድሜ ክልል የሚገኙ ሕፃናት የእይን፣ እጅና እግር ቅንጅታቸው የዳቦረ ስለሆነ በእንቅስቃሴዎቻቸውና በስራዎቻቸው ቅልጥፍና ይንፀባረቅበታል። የሚያስደስታቸውን ነገሮች በመለየት በተደጋጋሚ መሞከር የሚውዱ ሲሆን ደስ የማይላቸውን ነገሮች፣ ሰዎችና ሁኔታዎችን በማስወገድም ይታወቃሉ። ከሌሎች ሕፃናት ጋር መጫወትና አብሮ መሆን በጣም ያስደስታቸዋል።

የሚከተሉት ተግባራት በዚህ እድሜ ላሉ ሕፃናት ተመራጭ በመሆናቸው ወላጆች ሊተገብሯቸው ይገባል።

- በርካታ ለመጫወቻ የሚያገለግሉ ነገሮችን በማቅረብ ሕፃናቱ በተለያዩ መንገድ ተጠቅመው እንዲጫወቱባቸው ማነሳሳት እንዲሁም በቅርብ ርቀት በመሆን ትናንሽ ነገሮችን ወደ አፋቸው እንዳይከቱ መመልከት አስፈላጊ ነው።
- የቆርቆሮ ጣሳዎችንና እንጨቶችን በመስጠት ሕፃናቱ እንደከበሮ ተጠቅመው ድምፅ እያወጡ እንዲዝናኑ ማመቻቸት ጠቃሚ ነው።
- አጫጭር መዝሙሮችን መዘመር ወይንም ከሕፃናቱ ጋር አብሮ መዘመር ሕፃናትን ያስደስታል።
- የተለያዩ ባለቀለማት ስእሎችን ከጋዜጣና ከመፅሔቶች ላይ በመፈለግ ለሕፃናቱ መስጠት ሆኖም ግን ስእሎቹ ለሕፃናት ተገቢ መሆናቸውን መፈተሽ ተገቢ ነው።
- ሕፃናቱን ይዛችሁ በምትሂዱበት ወቅት መንገድ ላይ የምታዩቸውን ነገሮች በቀላል ቋንቋ መግለፅ ያስፈልጋል።
- ከሕፃናቱ ጋር በመላፋት፣ አቅፎ በማሸከርከር፣ በመኮርኮርና ሌሎችንም ተመሳሳይ አካላዊ ንክኪን የሚጋብዙ ጨዋታዎችን በማጫወት የመዝናናት ስሜት እንዲፈጥርባቸው ማድረግ ያስፈልጋል።
- ሕፃናቱን አቅፎ መሳም፣ ራሳቸውን ወይንም ትኩረታቸውን መዳበስ ጥሩ ስሜት እንዲሰማቸው ያደርጋል።
- ሕፃናቱን አትክልቶች፣ አበቦችና ዛፎች ወዳሉበት ስፍራ በመውሰድ ስለተወሰኑት ተክሎች በተደጋጋሚ ይንገሯቸው። በሌላ ጊዜ ሕፃናቱ ራሳቸው ስለተክሎቹ ገለፃ እንዲያደርጉ ማበረታታት ያስፈልጋል።

ከሶስት እስከ ሰባት ዓመት ያሉ ሕፃናት፡ ይህ እድሜ በአብዛኛው ሕፃናት ወደ አፀደ ሕፃናት የሚሄዱበት ጊዜ ነው። የሕፃናቱ የስሜት አካላት እድገትም በእንግራዊነት ከፍተኛ ደረጃ ላይ ይደርሳል። ሕፃናት የራሳቸውንም ሆነ የሌሎችን ስሜት መረዳት ይችላሉ። ከዚህም በመነሳት የተለያዩ ምላሾችን መስጠት ይችላሉ። በደመ ነፍስ ከሚያከናውኗቸው ነገሮች (ከሚያቃጥል ነገር በፍጥነት እጅን ማራቅ) በተጨማሪ ሕፃናቱ በቀደመው አስተዳደራቸው ወቅት እንዲሞክሩ የበለጠ ይበረታቱ እንደ ነበረ አሁንም በዚያው የማወቅና የመመራመር ሂደታቸውን ይቀጥላሉ። ሕፃናት የተለያዩ ተግባራትን እንዲሞክሩ ካልተበረታቱ አለመሞከርን መርጠው ተመልካች ይሆናሉ።

ወላጆች የሚከተሉትን ተግባራት በዚህ እድሜ ላሉ ሕፃናት በማከናወን ወይም ትኩረት በመስጠት የስሜት አካላት ብልፅግናቸውን ማሳላመስ ይችላሉ።

- ሕፃናቱ ከበስተኋላቸው ወይም ከእይታቸው ውጭ የሆኑ ሰዎች ሲያናግሯቸው ተገቢ መልስ መመለስ መቻላቸውን መከታተል
- የቅርብና የሩቅ ቁሳቁሶችን መለየት መቻላቸውን ማረጋገጥ ይገባቸዋል።
- ሕፃናቱ ለከፍተኛ ድምፅና ደማማቅ ነገሮች ሲጋለጡ የመረበሽ ወይንም ግራ የመጋባት ስሜት እንደሚታይባቸው ማስተዋል ተገቢ ነው።
- የሕፃናቱ እንቅስቃሴ የተጋጋ ወይንም በፋታ የለሽ እንቅስቃሴ የተሞላ መሆኑን ማረጋገጥ ይገባል።

- ሕፃናቱ በጨዋታ ወይም በእንቅስቃሴ ወቅት ፈጣን ወይም ቀርፋፋ፣ ንቁ ወይም ፈዛዛ መሆናቸውን ማረጋገጥ ያስፈልጋል።
- ሕፃናቱ ከሳቅና ፈገግታ ውጪ ያሉ የስሜት መገለጫዎችን እንዲገነዘቡ እድሉን ማመቻቸት ተገቢ ነው።
- ሕፃናቱ በተገቢውና በንፅህና ራሳቸውን መመገብ መቻላቸውን መከታተል አስፈላጊ ነው።
- ሕፃናቱ በራሳቸው ተነሳሽነት የነገሮችን ሽታ/መለዛ መለየት እንዲችሉ ማድረግ ያስፈልጋል።
- ሕፃናት ጣፋጭና ኮምጣጣ ጣለሞችን፣ ቀዝቃዛና ሙቅ ሁሌታዎችን መለየታቸውን ማረጋገጥ ይገባል።

ክፍል ሁለት፡ ጨዋታ ለህፃናት

የጨዋታ ጥቅም

የተመደበው ጊዜ፡ ስድሳ ደቂቃ

ጨዋታ ለምን ይጠቅማል

እወያይ
 ከዚህ በታች ስለጨዋታ ጥቅም የቀረቡትን መንደርደሪያ ነጥቦች ለተሳታፊዎች ያንብቡላቸው።

- ጨዋታ ሕፃናትን ለማስተማር ወሳኝ መሳሪያ ነው።

- ጨዋታ ለሕፃናት እድገት ጠቃሚ ነው።
- ጨዋታ ሕፃናት በዙሪያቸው ያሉ ነገሮችን የሚረዱበት እና የሚፈትሹበት መሳሪያ ነው።
- እዳዲስ ነገሮችን የሚያልሙበትና የሚፈጥሩበት መንገድ ነው።
- ሕፃናት በጨዋታ ምን እንዳወቁና ምን መረዳት እንደፈለጉ ያሳዩበታል።
- ጨዋታ ሕፃናት ተፈጥሯዊ ፍላጎታቸውን የሚያሟሉበት መንገድ ነው።
- የሕፃናትን መማርና እድገት በመደገፍ ጨዋታ አይነተኛ ሚና አለው።
- ጨዋታ የሕፃናትን ማህበራዊ ክህሎት፣ አእምሮአዊ ብልፅግና፣ የቋንቋ እድገት እንዲሁም የፈጠራ አቅማቸውን ያሳድጋል።
- ብዙ ጨዋታዎችን የሚጫወቱ ሕፃናት ውጤታማ የትምህርት ስኬትን ያስመዘገባሉ።
- ጨዋታ አካባቢያዊና አለም ዓቀፋዊ ይዘት ያለው በመሆኑ በሁሉም ሕፃናት ህይወት ስኬት ላይ ቁልፍ ሚና ይጫወታል።

➤ ለዚህም ነው መንግስት ባወጣው የቀዳማይ ልጅነት እንክብካቤና እድገት ፖሊሲ ማእቀፍ ጨዋታን በመሰረታዊነት ያስቀመጠው።

ተግባራዊ ልምምድ፡ የቡድን ስራ (ሃያ ደቂቃ)

አወያይ

ከቡድን ውይይቱ በፊት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በመጠየቅ ሁሉም ተሳታፊዎች ለቡድን ውይይቱ ዝግጁ እንዲሆኑ ማነቃቃት ያስፈልጋል። ከተሳታፊዎች የሚነሱ ሀሳቦችን በሰሌዳ ላይ ያስፍሩ።

1. ልጆች በነበራችሁበት ጊዜ ምን ምን ዓይነት ጨዋታዎች ተጫውታችኋል?
2. ጨዋታ ለሕፃናት እድገት ምን ምን ጠቀሜታ አለው?

አወያይ

በመቀጠልም ተሳታፊዎችን በሶስት ቡድን እንዲደራጁ ያድርጉ።

ከታች የቀረቡትን ታሪኮች ለቡድን መሪዎች በመስጠት ወይም በቡድኑ ውስጥ ማንበብ የሚችል ተሳታፊ ከሌለ አወያይ ታሪኩን በማንበብ ማገዝ ይኖርብዎታል።

ታሪኮቹን ካነበቡ በኋላ እያንዳንዱ ቡድን በሚከተሉት ሶስት ጥያቄዎች ላይ ይወያያል።

ውይይቱን ዘግቦ ለመያዝና ለማቅረብ የተመረጡ ተሳታፊዎች ከውይይቱ መጠናቀቅ በኋላ ፍሬ ሐሳቡን ማቅረብ እንዳለባቸው ያሳስቡ።

ተሳታፊዎች ታሪኩን ካነበቡ በኋላ ተወያይተው የሚመልሱቸው ጥያቄዎች

1. ሕፃናቱ ምን ዓይነት ጨዋታ እየተጫወቱ ነው?
2. ሕፃናቱ ይህን ዓይነት ጨዋታ መጫወት ለምን ፈለጉ?
3. ሕፃናቱ የሚጫወቷቸው ጨዋታዎች ጥቅሞችን ዘርዝሩ?

ታሪክ እንደ

አልማዝ የምትባል የአራት ዓመት ልጅ ነበረች። አልማዝ ከሰፊሯ ሳትርቅ ከግቢያቸው በር ላይ መጫወት ታዘወትራለች። ከዕለታት እንደ ቀን እንደ ለመደቸው እየተጫወተች ሳለ ከየት መጣ ሳይባል ጅብ ከተፍ ብሎ እርሷ በጣም የምትወዳትን ትንሿን ጥጃ ይዞ ይነክሳት ጀመር። ይህች ትንሽ ጥጃ ስትወለድ የአልማዝ አባት ለልጃቸው መርቀው ሰጥተዋት ነበር። ሆኖም ግን አይኗ እያየ ጅቡ ሲነክሳት በማየቷ ለምርጫ አለቀሰች። ለቅሷዋን የሰሙ ትልልቅ ሰዎች ሮጠው በመድረስ፣ ጅቡን አባረው ጥጃዋን ቢያስጥሏትም፣ ጅቡ ግማሽ የሚሆነውን አካሏን በልቶት ነበር። ይህ አሳዛኝ ድርጊት ከተከናወነ እንደ ወር ቢሆነውም አልማዝ እንደ ልማዷ በግቢያቸው በር ላይ ትጫወታለች። አልማዝ ውርደት አቅፋ እየዳበሰች ታዋራታለች። በየመሀሉ የጅቡን ድምፅ በማስመሰል አፏንም እንደ ጅቡ በሚያስፈራ ሁኔታ በመክፈት የመናከስ አይነት ሁኔታ ለውርደቱ ታሳያታለች። በመቀጠልም <<ዘር በል! እያ ጅብ ዘር በል!>> በማለት ጅቡን የማባረር አይነት እንቅስቃሴ ታደርጋለች። ውርደቷም ትቦው ውስጥ እስቀመጠቻት። ይሁን እንጂ ውርደቱ ከትቦው ውስጥ በመውጣት ሮጣ ሂደት።

ታሪክ ሁለት

የእምስት ዓመቱ ግርማ ከመንትያ እህቱ ከሚሚ ጋር መጫወት ደስ ይለዋል። ሚሚና ግርማ እንደ እናትና አባት በመሆን እቃ እቃ ይጫወታሉ። ጨዋታቸውም ይህንን ይመስል ነበር።

ግርማ: <እንቺ፣ ኩቱ የት ነው?>

ሚሚ: <ግርግዳው ላይ ተሰቅሎአል።>

ግርማ: <አጥበሽዋል?>

ሚሚ: <የቤቱ ስራ አላልቅ ብሎኝ አላጠብኩትም። ማታ አጥበዋለሁ።>

ግርማ: <ምኗ የማትረቢዋ ነሽ! ትእዛዜን አታከብረህም! ጧት ስወጣ እንድታጥቢው ነግራሽ አልነበረምን? በጣም ሰነፍ ነሽ።> አለ ቁጣ ባዘለ ድምፅ።

ሚሚ: <<እንዴ! ምን ማድረግ እችላለሁ? የቤቱ ስራ እንደሆነ አያልቅ። ጫካ ሃጄ ቅጠል ለቅሜ መጣሁ። ወፍጮ ቤትም እህል ላስፈጭ ሂድኩ። ተመልሼም ለእራት የሚሆን እንጀራ ጋርኩ፤ ወጥም ሰራሁ። እባክህ እንተ አራትህን እስክትበላ እኔ ጃኬትህን አጥባለሁ።>> አለች ለሰለስ ባለ አነጋገር።

ግርማ: በጣም ተናዶ አርጬሜ በመያዝ እያስፈራራ <<እንቺ ሰነፍ። የማትረቢ። ትእዛዜን ለምን አትፈፅሜም? ከምንም በላይ ትእዛዜን እንዴት መፈፀም እንዳለብሽ አሳይሻለሁ።>> በማለት ሚሚን በአርጬሜው እንደ መግረፍ በማድረግ ነካ ነካ አደረጋት።

ሚሚ: <<እረ እባክህ አትምታኝ! ኡ ኡ ገደለኝ! እባክህ ተወኝ! በማለት መጮህ ጀመረች።

ግርማ: <ከአጠገቤ ዞር በይ ነይ ልብሴን እጠቢ። ትእዛዜን ከምንም በላይ መፈፀም አለብሽ። እንዳትረሺያት ይህችን ዱላ።>

ታሪክ ሶስት

ሀይሌና ብርሃኑ ጎን ለጎን ሆነው በጠጠር እየተጫወቱ ነበር። ጨዋታቸውም ይህንን ይመስል ነበር።

ሀይሌ: <ሶስት ጠጠር ስጠኝ?>

ብርሃኑ: <እንድ፣ ሁለት፣ ሶስት . . . እንካ>

ሀይሌ: <እነዚህን አልፈልግም። ጥቋቁሮቹን ነው የምፈልገው።>

ብርሃኑ: <አይ! ጥቋቁሮቹንም እኔም አፈልጋቸዋለሁ። ለመኪናዎቹ ጎማ አደርጋቸዋለሁ። ልክ እዛ ጋር እንደ ቆመው መኪና።>

ሀይሌ: < እሺ ተወው ግድየለም . . . እኔም ትልቅ መኪና እሰራለሁ።> በማለት አኩርፎ ተናገረ።

የጋራ ውይይት

አወያይ

የእያንዳንዱ ቡድን ተወካይ በሶስት ደቂቃ ውስጥ የቡድኑን መልሶች እንዲያቀርቡ ያደርጉ። የቡድኑ አባላት በተለያዩ መንገድ ሀሳባቸውን ሊያቀርቡ ይችላሉ። በአብዛኛው ከእያንዳንዱ ታሪክ ውስጥ በደምሳሳው ሊታዩ ከሚችሉት ነጥቦች መካከል የሚከተሉት ይገኛቸዋል።

ታሪክ እንደ አልማዝ ካጋጠማት እስደንጋጭ ክስተት በኋላ በጨዋታ ሁኔታውን ደግሞ ለመተወን ስትሞክር ይታያል። በዚህም የተሰማትን ክባድ ስሜት በመግለፅ እፎይታን ለማግኘት እየሞከረች ነው።

ታሪክ ሁለት ግርማና ሚሚ በቤታቸው ያለውንና በተደጋጋሚ የሚመለከቱትን የአባታቸውንና የእናታቸውን ሁኔታ በመስሎ ጨዋታ/ እቃ እቃ/ ሲያንፀባርቁ ማስተዋል ይቻላል።

ታሪክ ሶስት ብርሃኑና ሀይሌ በዚህ የጨዋታ ሂደት የንግግር ክህሎታቸውን ለማሳደግ፣ የቀለማትንና የቅርፆችን እውቀት ለማዳበር እንዲሁም ቁጥር መቁጠርን፣ የእቃዎችን (ጎማ) እይነትና ጠቀሜታ ለመለየት ረድቷቸዋል።

ቁልፍ መልእክቶች (እምስት ደቂቃ)

አወያይ

ቁልፍ መልእክቶችን ያንብቡላቸው።

- ጨዋታ የሕፃናትን እድገት በተሟላ መልኩ በማፋጠንና የፈጠራ ክህሎታቸውን በማሳደግ አይነተኛ ሚና ይጫወታል። ሕፃናት በጨዋታ ሂደት ውስጥ እዳዲስ ቃላትን ያውቃሉ፣ ሰዋሰውን ይማራሉ። እንዲሁም ተራ ጠብቆ ማውራትንም ይለማመዳሉ።
- የመስሎ ጨዋታ የሕፃናትን ማህበራዊ ክህሎት ያዳብራል፤ በሌሎች ሰዎች እይታ ሁኔታዎችን እንዲረዱ ያግዛል፤ ለመደራደርና ችግርን ለመፍታት የሚያገለግሉ ቃላትን (እባክህን/ሽን ያን እቃ አቀብለኝ/ይኝ፤ አንድ ጊዜ በዚያኛው መጫወቻ እንድጫወት ፍቀድልኝ/ፍቀጂልኝ፤ የመሳሰሉትን) እንዲጠቀሙ ያግዛል።
- ጨዋታ ሕፃናት ያጋጠማቸውን መጥፎ ገጠመኞችና አስጨናቂ ሁኔታዎችን ያቃልላል ወይም ያክማል።
- ጨዋታ የሕፃናትን ችግር የመፍታት ክህሎት ያሳድጋል።

ለእመቻች የቀረበ ተጨማሪ መረጃ

የጨዋታ ጥቅሞች:

- ጨዋታ አካላዊ እድገትን ያዳብራል።
- ሕፃናት ደህንነት እንዲሰማቸው ያደርጋል።
- መጫወት የሕፃናትን ጤንነት ከማረጋገጡም በተጨማሪ የተለያዩ ነገሮችን እንዲማሩ እድል ይፈጥራል።
- ተግባራትን ያቀላጥፋል፤ ከሌሎች ሕፃናት ጋርም ጤናማ ግንኙነት እንዲኖራቸው ያስችላል።
- ማሰብ እንዲችሉና ችግሮችን እንዲፈቱ ያግዛል።
- የእጅና የእይታ ቅንጅትን ያዳብራል።
- ትላልቅና ትናንሽ ጡንቻዎችን ማቀናጀትና መቆጣጠር እንዲችሉ ይረዳል።
- ሕፃናት በዙሪያቸው ያለን አካባቢ በራሳቸው መንገድ እንዲፈጥሩት ይረዳል።
- ሕፃናት ስለቅርፅ፣ መጠን፣ ክብደት፣ ቁመት፣ ንፅፅርና ሌሎችንም የሂሳብ ክህሎትን እንዲያዳብሩ ይረዳል።

- ሕፃናት ውሳኔዎችን እንዲወስኑ፣ ችግር መፍታትን እንዲለማመዱ፣ በጋራ እንዲተባበሩ፣ እንዲያቅዱና እንዲወያዩ ይረዳል።
- ሕፃናት ስሜታቸውንና ህሳባቸውን በነፃነት እንዲገልጹ ያግዛል።
- ምናብንና ፈጠራን ያበረታል።
- ጨዋታ ወሳኝ የስሜት መድሀን ነው። በተለይም የስሜት መረበሽ/ድንጋጤ ለሚስተዋልባቸው ሕፃናት ጨዋታ ካሉበት ስሜት እንዲወጡና እንዲረጋጉ ያግዛል።
- ሕፃናት የተለያዩ ስሜቶቻቸውን ጤናማ በሆነ መልኩ እንዲገልጹ ያግዛል።
- የሕፃናትን ትኩረት ያሳድጋል፤ ትዕዛዛትንም የመጠበቅና የመተግባር አቅማቸውንም ያሻሽላል።
- ሕፃናት ስለተመሳሳይና ስለተለያዩ ነገሮች እንዲያውቁ ይረዳል።
- ማንበብና መፃፍን በፍጥነት እንዲማሩ ያግዛል።
- የሕፃናትን የእውቀት አድማስ ያሰፋል።
- ሕፃናት በጨዋታ የዓለምን እውነታ ይተዋወቃሉ።
- ሕፃናት ሲጫወቱ ራሳቸውን በነፃነት የመግለፅ፣ የፈለጉትን የመምረጥ/የመከወን፣ የማሰስ፣ የመፍጠር፣ ነገሮችን የመሞከርና የጨዋታውን አቅጣጫ የመወሰን አቅም ይኖራቸዋል።
- ጨዋታ የሕፃናትን ምናብ በማሳደግ ዓቢይ ሚና ይጫወታል።
- የሕፃናት ጨዋታ በርካታ ነገሮችን በማካተት ማለትም አካባቢን የማሰስ፣ የቋንቋ ክህሎትን የመፈተሽ፣ ችግርን የመፍታትና የማህበራዊ ክህሎትን የማሳደግ ተግባራትን ይይዛል።
- ሕፃናት በጨዋታ ራሳቸውን በበርካታ ክህሎት እያበለጠጉ ይሄዳሉ።

ውይይት አራት : የጨዋታ ዓይነቶች

የተመደበው ጊዜ፡ ስድሳ ደቂቃ

አወያይ

ሕፃናት ከአድሚያቸው አንፃር የተለያዩ ጨዋታዎችን ሊመርጡ ይችላሉ። የሕፃናቱ አካላዊና አእምሮአዊ የእድገት ደረጃ የሚመርጡትንና የሚጫወቱትን ጨዋታ ዓይነቶች ይወስናል። በየትኛውም ባህልና አካባቢ ውስጥ በርካታ እይነት ጨዋታዎች ይገኛሉ። በተለያዩ አካባቢዎች የጨዋታ መመሳሰል ቢኖርም እንደ አካባቢው ባህል የተለያዩ የህፃናት ጨዋታዎች ይኖራሉ።

ተግባራዊ ልምምድ፡ የቡድን ስራ (እርባ ደቂቃ)

እወያይ፦ በየትኛውም ባህልና አካባቢ ውስጥ በርካታ አይነት ጨዋታዎች ይገኛሉ። ከአካባቢ አካባቢ የጨዋታ መመስሰል ቢኖርም እንደ አካባቢው ባህል ልዩ ልዩ ጨዋታዎች ይኖራሉ። በዚህ የቡድን ውይይት ወላጆች የጨዋታ አይነቶችን ከሕፃናቱ እድሜ አንፃር ይቃኛሉ። ተሳታፊዎችን በሶስት ቡድን ማዋቀር። አንዱ ቡድን ከውልደት እስከ አንድ ዓመት ተኩል ያሉ ህፃናት ስለሚያዘወትሯቸው ጨዋታዎች እስመልክቶ ይወያያል፤ ሁለተኛው ቡድን ከአንድ ዓመት ተኩል እስከ ሶስት ዓመት ያሉ ህፃናት ስለሚያዘወትሯቸው ጨዋታዎች እስመልክቶ ይወያያል፤ ሶስተኛው ቡድን ከሶስት እስከ ሰባት ዓመት ያሉ ህፃናት ስለሚያዘወትሯቸው ጨዋታዎች እስመልክቶ ይወያያል። የቡድን ተወካዮች የውይይቱን ፍሬ ሀሳቦች እንዲዘግቡ ይደረግ።

ለቡድን ውይይት ጥያቄዎች

- 1. በዚህ እድሜ ክልል ያሉ ህፃናት ምን ምን ጨዋታዎች መጫወት ያዘወትራሉ?
- 2. እርስዎ በዚህ እድሜ ላይ በነበሩበት ወቅት ሕፃናት ምን ምን አይነት ጨዋታዎችን ይጫወቱ ነበር?

የጋራ ውይይት

እወያይ
የቡድን ውይይት ጊዜ ሲያበቃ የየቡድኑ ተወካይ ስለቡድኑ መልሶች በሶስት ደቂቃ ውስጥ አጭር ማብራሪያ እንዲሰጡ ያድርጉ።
በተጨማሪም እያንዳንዱ ቡድን ከተመደበበት የሕፃናት የእድሜ ክልል አንፃር ወካይ የሆነ አንድ ጨዋታ መርጦ እንደ እናትና ልጅ በመሆን በጭውውት መልክ እንዲያሳዩ ማበረታታት ያስፈልጋል።
በዚህ የውይይት መርሀ ግብር መጨረሻ ላይ የተቀመጠውን የእወያይን ተጨማሪ መረጃ በማንብብ ለተሳታፊዎች ማጠናከሪያ መስጠት አስፈላጊ ነው።

ቁልፍ መልእክቶች (አምስት ደቂቃ)

አወያይ
ቁልፍ መልእክቶችን ያንብቡላቸው።

- ጨዋታ የሕፃናትን አካላዊ፣ አእምሮአዊ፣ ማህበራዊና ስሜታዊ እድገታቸውን ደረጃ ያሳያል። በተጨማሪም ጨዋታ የሕፃናቱን ፍላጎትና የፈጠራ ተነሳሽነትንም ያመለክታል።
- ከውልደት እስከ እንድ ዓመት ተኩል ያሉ ሕፃናት የስሜት አካላታቸውን በመጠቀም መጫወትን ይመርጣሉ።
- ከእንድ ዓመት ተኩል እስከ ሶስት ዓመት ያሉ ሕፃናት እቃዎችን በመሰብሰብ፣ በማንሳትና በመጣል፣ ሰፋፊ እቃዎች ውስጥ በመጨመርና በመዘርገፍ መጫወትን ይወዳሉ።
- የመስሎ ጨዋታ ማለትም እናትን፣ አባትንና ሌሎች ሙያተኞችን መስሎ መጫወት ከሶስት ዓመት በላይ ያሉ ሕፃናት የሚወዱትና የሚያዘወትሩት ጨዋታ ነው።

ለአወያይ ተጨማሪ መረጃ

የጨዋታ ዓይነቶች በእድሜ

ሕፃናት በጨዋታ የዓለምን እውነታ ይተዋወቃሉ። ሕፃናት ሲጫወቱ ራሳቸውን በነፃነት የመግለፅ፣ የፈለጉትን የመምረጥ/የመስራት፣ የማሰብ፣ የመፍጠር፣ ነገሮችን የመሞከርና የጨዋታውን አቅጣጫ የመወሰን አቅም ይኖራቸዋል። ጨዋታ የሕፃናትን ምናብ በማሳደግ ዓቢይ ሚና ይጫወታል።

የሕፃናት ጨዋታ በርካታ ነገሮችን አካቶ ማለትም አካባቢን የማሰብ፣ የቋንቋ ክህሎትን የመፈተሽ፣ ችግርን የመፍታትና ማህበራዊ ክህሎትን የማሳደግ ተግባራትን ይይዛል። በየጨዋታዎቹ ሕፃናት ራሳቸውን በበርካታ ክህሎት እያበለፀጉ ይሄዳሉ። ሕፃናት ከእድሜያቸው አንፃር የተለያዩ ጨዋታዎችን ሊመርጡ ይችላሉ። የሕፃናቱ አካላዊና አእምሮአዊ የእድገት ደረጃ የሚመርጡትንና የሚጫወቱትን ጨዋታ ዓይነቶች ይወስናል።

የጨዋታ ዓይነቶች ከውልደት እስከ ሁለት ዓመት ላሉ ሕፃናት፡-

- አካላቸውን ማዘዝ ማለትም ጭንቅላታቸውን መቆጣጠር፣ መንከባለል፣ መምታትና መዳሀ ይጀምራሉ።
- እጆቻቸው በተለይም ጣቶቻቸው በፍጥነት በመዳበር ቁሶችን መያዝ ይጀምራሉ።
- እጅና እይናቸውን በመጠቀም አካባቢያቸውን ያስሳሉ። ሕፃናት መዳሀ ሲጀምሩ በየአቅጣጫው በመንቀሳቀስ አካባቢያቸውን ያስሳሉ፤ ነገሮችን በመጎተት ወይም በመያዝ ለመነሳት ጥረት ያደርጋሉ። በመቀጠልም መራመድ ይጀምራሉ።
- በአብዛኛው ከቁሳቁሶች ጋር መጫወት ይወዳሉ።
- የቅድመ ቋንቋ ክህሎታቸውን ለመፈተሽ የሚረዱ ድምፆች በማውጣትና ምላሽ በመስጠት ይዝናናሉ።
- ሕፃናት ሰዎች ሲናገሩ ከሚያሳዩት የፊት ገፅታ፣ የድምፅ አወጣጥ ቅላጺ እንዲሁም የንግግራቸውን ፍጥነትና ሃይልን በመመልከት ምን ማለት እንደፈለጉ በመጠኑ ለመረዳት ይሞክራሉ።

- ጨዋታ ለሕፃናት ስለግረፍተ ነገር አመሰራረት እንዲማሩ መልካም አጋጣሚን ይፈጥራቸዋል። በጨዋታ ወቅት የሚጠቀሙባቸውን እቃዎች ስም ሲጠራ በመስማትና ደግመው በመጥራት የቃላት ክምችታቸውን ያሳድጋሉ።
- ፍላጎታቸውን ለማሳየት፣ ለመደራደር፣ ሃሳባቸውን ለማጋራት ሕፃናት ጨዋታን እንደመሳሪያ ይጠቀማሉ።
- ሕፃናት ምስላቸውን በመስታወት እያዩ ከእርሱ ጋር መጫወት ያዝናናቸዋል።
- በዚህ እድሜ ክልል የሚታየው ጨዋታ አካላዊ እንቅስቃሴ የጎላበት፣ የስሜት አካላትን የሚያሳትፍና ዙሪያን ማሰስ ላይ ትኩረት ያደረገ ነው።
- ሕፃናት የሚያወጧቸውን ድምፆች ከመሞከር በተጨማሪ ከወላጆች/አሳዳጊዎች ጋርም የድምፅ ልውውጥ በማድረግ ይደሰታሉ።
- ሕፃናት እያደጉ በሄዱ ቁጥር በጨዋታዎች ውስጥ ያለውን ቅደም ተከተል ይረዳሉ።
- ቁሳቁሶችን መሰብሰብና በአንድ ቦታ ማኖር፣ መልሶ መበተን ይጀምራሉ።
- ይህም ለመስሎ ጨዋታ እንደ መጀመሪያው ጥንስስ ይቆጠራል።
- ሕፃናት በመጀመሪያ አቅራቢያቸው ካሉ ሕፃናት ትይዩ ሆነው የራሳቸውን ጨዋታ መጫወት ይጀምራሉ።
- በሂደትም አብረው መጫወት ይለማሉ።

የሕፃናት የትኩረት ደረጃ በጣም አነስተኛ ስለሆነ እቃዎቻቸውን ለሌሎች ማጋራት አይፈቅዱም። ስለዚህም ሕፃናት በወላጅ/በአሳዳጊዎች እገዛ እቃዎችን እንዲያጋሩ ማገዝ ተገቢ ነው።

የጨዋታ ዓይነቶች ከሁለት ዓመት እስከ ሶስት ዓመት ላሉ ሕፃናት፡

- በዚህ እድሜ ክልል የሚገኙ ሕፃናት በአንጻራዊነት በፍጥነት የመረዳት ችሎታ፣ የተሻለ የቋንቋ ክህሎት፣ የጎለበተ ትናንሽና ትላልቅ ጡንቻዎችና የዳበረ ማህበራዊ ግንኙነት አላቸው።
- ምናባዊ ጨዋታን ለማከናወን የሚያስችል እቅም ይኖራቸዋል፣ ይህ የዳበረ እቅም የሕፃናትን የምናብ አድማስ ለማስፋት ይረዳል።
- ሕፃናት እንደ አባት፣ እናት፣ አያት፣ ሀኪም፣ አስተማሪ፣ ሱቅ ነጋዴ፣ ጅብ፣ ድመትና ሌሎችንም መስለው ለመጫወት ይሞክራሉ።
- ሕፃናት በጨዋታው የራሳቸውን ዓለም ለመፍጠር፣ ባህላቸውን የራሳቸውን ማንነት በመጠኑ ለማስተጋባት ይጠቀሙበታል።
- የሕፃናት ምናብ የበለጠ እየጎላ የሚሄደው የሌሎች ሕፃናትን አተያይ ወይም አቀራረብ መመልከት ሲጀምሩ ነው።
- አብዛኛዎቹ የመስሎ ጨዋታዎች ከቤተሰብ ህይወት የሚመነጩ ናቸው።
- አንዳንዶቹ የሕፃናት ጨዋታዎች ሕፃናቱ ከሰሚቸው ተረቶች ገፀ ባህርያት ተወስደው በልጁቹ ፍላጎት ተቀይረው ሊቀርቡ ይችላሉ።

የጨዋታ ዓይነቶች ከሶስት እስከ ሶስት ዓመት ላሉ ሕፃናት፡

- በዚህ እድሜ ክልል ያሉ ሕፃናት እውነተኛ ህይወት ውስጥ ያሉ ተግባራትና (ምግብ ማብሰል፣ ቁሳቁሶችን መገንባት/መስራት) ምናባዊ ጨዋታዎች ላይ ያተኩራሉ።
- በእነዚህ ጨዋታዎች ሕፃናት በቡድን የመስራት ክህሎትን ማዳበርና ህጎችንም የመከተል ጠቀሜታን ይማራሉ።
- በዚህ እድሜ ያሉ ሕፃናት ከእያንዳንዱም እድገታቸው አንፃር ቀለማትን፣ ቅርፅንና መጠንን የመለየት፣ ቅደም ተከተልን የመረዳት፣ የነጠላና ሙሉን ግንኙነት የመገንዘብ፣ ነገሮችን የመለየት አቅም ያዳብራሉ።
- በተለይ ይህን ክህሎት ለማዳበር ሕፃናት በዙሪያቸው የሚገኙ ቁሳቁሶችን የመፈተሽና የግንባታ ጨዋታዎችን የመጫወት ልምድ ሊኖራቸው ይገባል።

የሕፃናትን ጨዋታ ለመደገፍ የወላጅ/አሳዳጊዎች ሚና
የተመደበው ጊዜ፡ ስድሳ ደቂቃ

የሕፃናትን ሁለንተናዊ እድገት ለማዳበር ጨዋታ ያለው ሚና የማይተካ ነው። ወላጆች የሕፃናትን ፍላጎት ከመለየት ጀምሮ ለጨዋታ የሚረዱባቸውንም ቁሳቁሶች በአካባቢያቸው በማቅረብ የሕፃናትን የጨዋታ ፍላጎት ማሟላት ይጠበቅባቸዋል።

በቤት ወይም በግቢ ውስጥ ለሕፃናት መጫወቻ እቃ ማስቀመጫ ቦታ በማዘጋጀትና ምቹ በማድረግ በነፃነት እንዲገለጹ እድል መፍጠር ያስፈልጋል። በተጨማሪም ከሕፃናቱ ጋር አብሮ በመጫወት ማበረታታት ይገባል።

ተግባራዊ ልምድ፡ የቡድን ስራ (አርባ ደቂቃ)

እወያይ

ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች የሕፃናትን የጨዋታ ፍላጎት በምን መልኩና እንዴት እንደሚደግፉ በዚህ ውይይት በስፋት እንደሚነሳ በመጠቀም ከቡድን ስራው በፊት የሚከተሉትን ሶስት የመንደርደሪያ ጥያቄዎችን በማቅረብ የተወሰኑ ተሳታፊዎችን ምላሽ መስጠት ይጠበቅብዎታል።

የሶስት ወር ልጅን አካላዊ እድገት ለማዳበር ምን ዓይነት ጨዋታ ያጫውታሉ?

ከእንደ ዓመት ተኩል እስከ ሶስት ዓመት ያሉ ሕፃናትን ማህበራዊ እድገት ለመደገፍ ምን ዓይነት ጨዋታ ያጫውታሉ?

የስድስት ዓመት ልጅን የማስታወስ ችሎታ ለማዳበር ምን ዓይነት ጨዋታ ያጫውታሉ?

ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች የሕፃናትን የጨዋታ ለመደገፍ የሚያስችል ክህሎት በማዳበር የልጆችን እድገት መደገፍ ተገቢ እንደሆነ ለተሳታፊዎች ይነገሩ።

በዚህ ውይይት የተለያዩ የሕፃናትን የጨዋታ የመደገፊያ መንገዶችን እንደሚመለከቱ መንገር።

አወያይ

ለቡድን ስራው እንዲያመች ተሳታፊዎችን በሶስት ቡድን ማዋቀር።

አንዱ ቡድን ከውልደት እስከ አንድ ዓመት ተኩል ያሉ ሀፃናትን ያሉ ሕፃናትን በተመለከተ፣ ሁለተኛው ቡድን ከአንድ ዓመት ተኩል እስከ ሶስት ዓመት ያሉ ሕፃናትን በተመለከተ እንዲሁም ሶስተኛው ቡድን ከሶስት እስከ ሰባት ዓመት ያሉ ሕፃናትን በተመለከተ ከዚህ ቀጥሎ በተጠቀሱት ጥያቄዎች ዙሪያ ይወያያል።

የቡድን ተወካዮች የውይይቱን ፍሬ ሀሳቦች እንዲዘግቡ ይደረግ።

የቡድን ውይይት ጥያቄዎች

1. የሕፃናትን አካላዊ እድገት ለማዳበር ምን ዓይነት ጨዋታዎችን ያበረታታሉ? የቋንቋ እድገትን ለማዳበር? የማህበራዊ እድገትን ለማዳበር? አለምግብ እድገትን ለማዳበር ምን ዓይነት ጨዋታዎችን ያበረታታሉ?
2. ከላይ የተጠቀሱትን የእድገት ዓውዶች ለማዳበር ምን ዓይነት መጫዎቻቸውን በአካባቢ ከሚገኙ ቁሳቁሶች ማምረት ይችላሉ?

የጋራ ውይይት

አወያይ

የቡድን ውይይቱን ፍሬ ሀሳቦች ተወካዮች እንዲያቀርቡ ያድርጉ። ለእያንዳንዱ ቡድን ሶስት ደቂቃ ይሰጡ። ከተሳታፊዎች የሚቀርብ አስተያየትና ጥያቄ ካለ ከቡድን ዘገባው ቀጥሎ ለሶስት ተሳታፊዎች እድል ይስጡ።

አወያይ በቀረቡት ዘገባዎችና አስተያየቶች ላይ ግብረመልስ ይስጡ፤ ለቀረቡ ጥያቄዎችም መልስ ይስጡ፤ የሚሰጧቸው መረጃዎች በዚህ ሰነድ ውስጥ ካለው መረጃ ጋር ተመሳሳይ መሆን ይኖርበታል

ቁልፍ መልእክቶች (አምስት ደቂቃ)

አወያይ

ቁልፍ መልእክቶችን ለተሳታፊዎች ያንብቡላቸው።

- ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች በቤታቸው ወይም በግቢያቸው ሕፃናት ሊጫወቱበት የሚገባ ንፁህ፣ ከአደጋ የተከለለ፣ ምቹት ያለውና መጫወቻ ቁሳቁሶች ያሉበት ቦታ ማዘጋጀት ይጠበቅባቸዋል።
- ለሕፃናት የመጫወቻ መሳሪያዎችን በአካባቢ ከሚገኙ ቁሳቁሶች ማምረት ተገቢ ነው።
- ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች ሕፃናት ጨዋታዎችን እንዲጫወቱ ማበረታታት፣ እንዳንዴም አብሮ በመጫወት አጋርነታቸውን ማሳየት አለባቸው። ነገር ግን ሁሉም ጨዋታዎች በሕፃናት ፍላጎትና ምርጫ ላይ የተመረከቱ ሊሆን ይገባል።
- ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች ሕፃናቱ በየዕለቱ በበቂ ሁኔታ እንደሚጫወቱ፣ ደህንነቱ በተጠበቀ ቦታ እንደሚጫወቱና የወላጆች ቅርብ ክትትልና ድጋፍ መኖሩን ዘወትር መገምገም ይገባቸዋል።
- ወላጆች/አሳዳጊዎች የልጆቻቸውን ጨዋታ ሲያስቡ የሚከተሉትን ነጥቦች ማየት ይገባል።
 - ልጆቹ ይጫወታሉ? እንዴት ነው የሚጫወቱት?
 - ልጆቹ እንዲጫወቱ እያበረታታሁ ነኝ? ወይንስ ትኩረት አልሰጣቸውም?
 - በቂ/አስፈላጊ የመጫወቻ እቃዎችን እንዲያገኙ አድርጌያለሁን?
 - ቤቴና የልጆቹ ትምህርት ቤት ለጨዋታ ምቹ ናቸውን?
 - ልጆቹ በየዕለቱ አብዛኛውን ጊዜያቸውን በጨዋታ ለማሳለፍ ምቹ ነገር አላቸው?

ለአወያይ ተጨማሪ መረጃ

የመጫወቻ ቁሳቁሶችን በበቂ ሁኔታ ስለማቅረብ

ጨዋታ ብዙ ወጪና ውስብስብ ነገርን የማይፈልግ የሕፃናትን እድገትና ትምህርት ለማሳደግ ጠቃሚነቱ የኅላ መሳሪያ ነው። አብዛኛዎቹ የሕፃናት እድገት ባለሙያዎች ሕፃናት ለመጫወቻነት የሚያገለግሏቸው እቃዎች በቤት ውስጥና በአካባቢ የሚገኙ ሲሆኑ ገበያ ላይ የሚገኙትን ደግሞ በቀላሉ በአካባቢ በሚገኙ ቁሳቁሶች ማዘጋጀት እንደማይቻል ይገልጻሉ። ወላጆች በአካባቢው የሚገኙ ደስና ጥበብ ባለሙያዎችን በማነጋገር መርጃ

መ ሰ

ከውልደት እስከ አንድ ዓመት ያሉ ሕፃናትን በተመለከተ

በዚህ እድሜ ክልል የሚገኙ ሕፃናት የጨዋታ ትኩረት በአብዛኛው የሚያጠነጥነው አካላዊ እንቅስቃሴንና (ጣቶችን፣ እግሮችንና ሌሎች የሰውነት አካላትን ለተለያዩ እንቅስቃሴዎች መጠቀምን) የንግግር ቋንቋን ማዳበር ላይ ነው። በተጨማሪም የማህበራዊ ግንኙነት ክህሎትንና የትኩረት መጠንን የሚያዳኩም እንዲሁም አዳዲስ ነገሮችን መፈተሽና መሞከር ላይ የሚያጠነጥኑ ተግባራት ላይም ያተኩራሉ።

በዚህ እድሜ ክልል ያሉ ሕፃናት ሲጫወቱ የአዋቂ ክትትል ያሻቸዋል። ምክንያቱም በቀላሉ የሚጫወቱባቸውን እቃዎች ወደ አፋቸው ከተው ሊታፈኑ ወይም ሊጎዱ ይችላሉ።

ከውልደት እስከ ሰብት ወር

- የተለያዩ ባለቀለማት ወረቀቶች/ጨርቆች ሕፃናት ሊያዩት በሚችሉት ቦታ ላይ ማንጠልጠል
- መዝሙራትን ረጋ ባለ መልኩ መዘመር
- ተንቀሳቃሽ ነገሮችን እንዲመለከቱ ማድረግ ለምሳሌ በሕፃናት ፊት ለፊት ወደ ግራና ወደ ቀኝ ማመላለስ
- የሰውነት አካልን መነካካት - መዝሙር በሚዘመርበት ወቅት የመዝሙሩን የምት ሁኔታ በመከተል የሕፃናቱን የውስጥ እግር እየመቱ መዘመር

ከሶስት እስከ ስድስት ወር

- ቋሚ የመዝሙር መርሀ ግብር በማውጣት አካላዊ እንቅስቃሴ የተቀላቀለበት መዝሙር መዘመር
- የተለያዩ አዝኦቶችን እንደ እነሰ ያለ ብረት ኮዳ ውስጥ በማድረግ በሕፃናቱ አቅራቢያ/ ጀርባ በማንከሻከሻ ድምፅ ማሰማት። ሕፃናቱ ድምፁን ወደሰሙበት መዘራቸውን መከታተል።

ከስድስት እስከ ዘጠኝ ወር

- የለመዱትን አሻንጉሊት እንደ ክፍል ውስጥ በመደበቅ በጋራ በየክፍሉ መፈለግ
- ደማቅና ቀላል ኳስ ወደ ሕፃናቱ በማንከባለል ለማቆም እንዲሞክሩና መልሰው እንዲያንከባልሉ ማለማመድ

- ድምፅ የሚያወጡ አሻንጉሊቶችን ሕፃናቱ የሚረዱበት ቦታ ላይ በማስቀመጥ እንዲረገጡቸውና ድምፅ ሲወጣ እንዲደግሙ ማበረታታት
- የተለያዩ አዝኒቶችንና ትንሽ አነስ ያለ አንድ ብረት ከፃን ባለው ኮዳ ውስጥ ከትቶና ለህፃናት ሰጥቶ እንዲያወዛውዙ በማድረግ በሚፈጠረው ድምፅ እንዲነቃቁ ማገዝ
- ድብብቆሽ ወይም አየሁሽ! አየሁህ ዓይነት ጨዋታዎችን ማጫወት
- ቀላልና የሚሙች አሻንጉሊት ከማያገለግሉ ጨርቆች ማዘጋጀት
- የፕላስቲክ ቁሳቁሶችን ማለትም ማንኪያ፣ መመገቢያ ሳህንና ሌሎችንም ማቅረብ

ከዘጠኝ እስከ አስራ ሁለት ወር

- ድምፅ የሚያወጡ ቁሳቁሶችን ማቅረብ - ከብረት የተሰሩ ቁሳቁሶችን እርስ በእርስ በማጋጨት በድምፁ እንዲነቃቁ ማድረግ
- በንፁህና አነስተኛ ማስታጠቢያ እቃ ውስጥ ውሃ በመጨመርና የሚንሳፈሩ የፕላስቲክ አበባ፣ ቆርኪዎችና ሌሎችንም ነገሮች በማድረግ ሕፃናቱ ተንሳፋፊዎችን ለመያዝ ጥረት እንዲያደርጉ ማበረታታትና መከታተል
- ሕፃናቱን ጭንዎት ላይ በማስቀመጥ ተረት መንገር - ተረቶችን ከመፃህፍት ወይም ፈጥረው ድርጊታዊ በሆነ መልኩ መተረክ በተለይ ቃላትንና ሀረጎችን በመደጋገም ማለትም ሲሮጥ ... ሲሮጥ . . . አንተ ... አንተ ... አንተ የመሳሰሉትን በመጠቀም ትኩረት እንዲሰጡ ማድረግ
- የሕፃናት መዝሙር መዘመር
- መጀመሪያ አሻንጉሊት ማሳየት። ከዚያ አሻንጉሊቱን ፎጣ ስር ወይም በሕፃናት ብርድ ልብስ በመሸፈን ፈልገው እንዲያገኙ ማገዝ
- ሕፃናቱን ወደ መናፈሻ ቦታ በመውሰድ ሳር ላይና ደረቅ መሬት ላይ በመዳሀ ልዩነቱን እንዲያውቁ እድል መፍጠር
- ከማያገለግሉ ጨርቆች የተሰሩ አሻንጉሊቶች በመስራት እንዲጫወቱበት ማድረግ
- የፕላስቲክ ማንኪያ፣ ኩባያ፣ ሰህን ማቅረብ

- ድብብቆሽ ማጫወት
- ወረቀቶችን ማጨማመድና መቅደድ - ሕፃናቱ እንዳይበሉት ክትትል ማድረግ ያስፈልጋል።
- የውሃ ጨዋታ - ስፖንጅ፣ መጥለቂያ ኩባያ፣ ውሃ ጎርጎድ ባለ ማስታጠቢያ በማቅረብ ማጫወት
- ኳስ በጋራ መጫወት
- በትልልቅ ካርቶን ሕፃናቱ የሚደሰቡት ቦታ በማድረግ በውስጡ ሾልከው እንዲያልፉ ማበረታታት
- መኮርኮር . . . አልፎ አልፎ ሕፃናቱን በመኮርኮር ማጫወት ሆኖም ግን ካልፈለጉ ወዲያው ማቆም
- አሻጉሊቶችን በመስራት ማጫወት
- የድምፅ ሳጥን በማዘጋጀት በመነቅነቅ ድምፅ እያወጡ እንዲጫወቱ ማድረግ

ከአንድ እስከ ሶስት ዓመት ያሉ ሕፃናት

በዚህ እድሜ ክልል የሚገኙ ሕፃናት የሚጫወቱባቸው እቃዎችና ቦታዎችን ይፈልጋሉ። ወላጆች ወይንም አሳዳጊዎች ለሕፃናት ንፁህ፣ ደህንነቱ የተጠበቀና በቂ የመጫወቻ ቁሳቁሶች ያሉበት መጫወቻ ቦታ ቢያዘጋጁ መልካም ነው። ወላጆች ወይንም አሳዳጊዎች ሕፃናቱ እንዲጫወቱ በማበረታታትና በማድነቅ አልፎ አልፎም አብሮ በመጫወት ሊያበረታቱ ይገባል። በየትኛውም ሁኔታ ጨዋታዎች በሕፃናቱ ፍላጎትና ምርጫ እንዲመራ ማድረግ የሚያስፈልግ ሲሆን ይህም ሕፃናቱ የራሳቸውን ሀሳብ እንዲያመነጩ፣ ችግር መፍታት እንዲችሉና የቋንቋ ክህሎታቸውን እንዲያዳብሩ ይረዳቸዋል። በተጨማሪም በተዘጋጀላቸው የጨዋታ ቦታ መቼ እንደሚጫወቱ ሊነገራቸው ይገባል። ሕፃናት በይበልጥ ከሌሎች ልጆች ጋር እንዲጫወቱ ማበረታታት ያስፈልጋል።

በዚህ የእድሜ ክልል ለሚገኙ ሕፃናት የሚያገለግሉ መጫወቻዎች

- የፕላስቲክ ጠርመሶች፣ አሸዋ፣ ፕላስቲክ መስፈሪያዎች

- ከጨርቅ፣ ከወረቀትና ከላባና ከመሳሰሉት ነገሮች የተሰሩ የተለያዩ አሻንጉሊቶች
- የተለያዩ ቀለም ያላቸው እና የሚገጣጠሙ መጫዎቻቸው (ወረቀቶች፣ የግንባታ መጫዎቻቸው) ማዘጋጀት
- የተለያዩ ሙዚቃዊ ድምፅ የሚያሰሙ መሳሪያዎች (ለምሳሌ፡- ጣሳዎች፣ የቀለም ቆርቆሮና ሌሎችንም መጫወቻዎች ወላጆች ከአካባቢ ከሚገኙ ቁሳቁሶች መስራት ይችላሉ። በተጨማሪም በሰራተኛው ከሚገኙ አንዳንድ ሰዎችና መምህራን መጫወቻዎቹን እንዴት እንደሚሰሩ ልምድ መቅሰም ይችላሉ።

ከሶስት እስከ ሰባት አመት ያሉ ህፃናት

- የውጭ መጫወቻ እቃዎች፡ መሳላል፣ መዝለያ ገመዶች፣ ኳሶች፣ ሳጥኖችና ሌሎች ተንቀሳቃሽ እቃዎች
- የሎቶ ጌሞች፣ የሚታወቁ ስእሎች፣ ቅርፆች፣ ፊደላት፣ ቁጥሮችና የሕፃናት ስሞችን መጠቀም
- ፕዝሎች፡ የተለያዩ በአካባቢያቸው እንግዳ ያልሆኑ ስእሎች ከጋዜጣ፣ ከመፅሔትና ከሌሎች ምንጮች በመሰብሰብና ካርቶን ላይ በመለጠፍ ሶስት ወይንም አራት ቦታ ቆራርጠው እንደ ፕዝል ማዘጋጀት
- የወረቀት ጭቃ (ፔፐር ማሽ) - የማይጠቅሙ ወረቀቶችን አቡክቶ የተለያዩ ቅርፆችን ማዘጋጀት
- በመስሎ ጨዋታ ቁሳቁሶችን ማዘጋጀት - ያረጁ ልብሶችን ቆራርጦ ኮፍያ፣ ሽርጥ፣ አሻንጉሊትና ሌሎችንም ማዘጋጀት
- የአስማት ከረጢት - የተለያዩ አይነት ቁሳቁሶችን ተራ በተራ ከረጢት ውስጥ በመክተትና ሕፃናቱ እቃውን ሳይመለከቱ እጃቸውን ከትተው በመዳሰስ የእቃውን አይነት መለየት
- የሥነ ወጠት ቁሳቁሶች - ጭቃ፣ የስእል መሳሪያ ቁሳቁሶች፣ ወረቀት
- መጻሕፍት - በሕፃናቱ/በመምህራኑ የተዘጋጁ ተረቶች፣ በማተሚያ ቤት ተዘጋጅተው የወጡ ተረቶች፣ ለሕፃናቱ የሚመጥኑ መፅሔቶችና ጋዜጣዎች
- የሙዚቃ መሳሪያዎች - ሕፃናቱ ከሱዳዎች፣ ከጣሳዎች፣ ከእንጨቶችና ከሌሎችም እቃዎች የሙዚቃ መሣሪያዎች ማዘጋጀት
- የግንባታ ቁሳቁሶች - ጣውላዎች፣ ቆርኪዎች፣ የፕላስቲክ ኮዳ ክዳኖችና ሌሎችንም ነገሮች መጠቀም ይቻላል።

ወላጆች/አሳዳጊዎች የልጆቻቸውን ጨዋታ ሲያስቡ የሚከተሉት ነጥቦች ማየት ይገባል፡-

1. ልጆቹ ይጫወታሉ? እንዴት ነው የሚጫወቱት?
2. ልጆቹ እንዲጫወቱ እያበረታታሁ ነው ወይንስ ትኩረት አልሰጣቸውም?
3. በቁ/አስፈላጊ የመጫወቻ እቃዎችን እንዲያገኙ አድርጌያለሁን?
4. ቤታችንና የልጆቹ ትምህርት ቤት ለጨዋታ ምቹ ናቸውን?
5. በየዕለቱ ልጆቹ አብዛኛውን ጊዜ በጨዋታ ለማሳለፍ የሚችሉበት ምቹ ነገር አለን?

ክፍል ሶስት፡ የሕፃናትን የፈጠራ ክህሎት ማሳደግ

ውይይት ስድስት፡ የፈጠራ ክህሎት ማደግ ለሕፃናት እድገት ያለው ጠቀሜታ

የተመደበው ጊዛ፡ ስድስት ደቂቃ

አወያይ

አንዳንድ ሕፃናት በተፈጥሯቸው አካባቢያቸውን ለማወቅ ከፍተኛ ጉጉት አላቸው። አብዛኛዎቹ ሕፃናት አካባቢያቸውን ለማወቅ ከፍተኛ ፍላጎት እንዲያደርገባቸውና ነገሮችን በተለየ መንገድ እንዲሞክሩ ማሰልጠን ይቻላል። ሕፃናት ነገሮችን ዘወትር ከሚያደርጉት በተለየ መልኩ መሞከርና መስራት ከጀመሩ የፈጠራ ክህሎታቸው እያደገ መሆኑን ያመለክታል።

ህፃናት የፈጠራ ስራ ወይም ችሎታ አላቸው የምንለው ሕፃናቱ በራሳቸው ተነሳሽነት መጫወቻዎችን ወይም ማናቸውንም ቁሶች ወይም ስራዎች ወትሮ ከሚያደርጉት በተለየ መንገድ መጫወትና መጠቀም ወይም መስራት ሲጀምሩ ነው። ፈጠራ ልጆች አለምን ለየት ባለ መንገድ የሚረዱበት ወይም የሚለዩበት ሂደት ነው።

- ሕፃናት በአዳዲስ መንገዶች/አተያዮች የሚሰሯቸው ስራዎች ስኬት የሕፃናቱን በራስ መተማመንና እርካታን ያሳድጋል።
- የፈጠራ ክህሎት የበለጠ መማርን ያነሳሳል።
- ሕፃናት በራሳቸው መንገድ እንዲያስቡና እንዲሞክሩ ማድረግ ስራዎቻቸውን በተለየ መልኩ እንዲሰሩ፣ ለአዳዲስ ሀሳቦች እንዲጓጉና ከሌሎች ሕፃናት ጋርም አካባቢያቸውን በንቃት እንዲፈትሹ ይረዳል።

አወያይ

ሕፃናት አዳዲስ ነገሮችን በተደጋጋሚ በመሞከርና በአሳዳጊዎቻቸው የቅርብ ማበረታቻ የፈጠራ ክህሎታቸውን ያሳድጋሉ። ፈጠራ የሕፃናትን የመረዳትና ችግሮችን የመፍታት እቅምን በማሳደግና በማጠናከር አይነተኛ ሚና ይጫወታል። የሕፃናት የፈጠራ ክህሎት ደረጃ በተፈጥሮ ካላቸው ስጦታ እና በዙሪያቸው ካገኙት አበረታች ምቹ አጋጣሚዎች እንፃር ይወሰናል።

ተግባራዊ ልምምድ፡ የቡድን ስራ (አርባ ደቂቃ)

አወያይ

ከቡድን ስራው አስቀድሞ ከተሳታፊዎች መካከል አንድ ሰው በመምረጥ «በልጅነት እድሜ ካደረጉት ወይም ወንድማቸው ወይም እህታቸው ያልተለመደ ነገር አድርገው ወላጆችህ የተገረሙት ወይም የተደሰቱበት አጋጣሚ ነበር?» >> «በለው ተሳታፊዎችን በመጠየቅ አንድ ፈቃደኛ ተሳታፊ መልስ እንዲሰጥ ያድርጉ። በመቀጠል «ልጅ ሆነው ሳለ እርሳቸው ወይም ወንድማቸው ወይም እህታቸው ያልተለመደ ነገር አድርገው ወላጆችህ የተናደዱበት አጋጣሚ ነበር?» >> የሚል ጥያቄ ለተሳታፊዎች በማቅረብ አንድ ሌላ ፈቃደኛ ተሳታፊ ምላሻቸውን እንዲሰጡ በማድረግ ልምድ እንዲያካፍሉ ያድርጉ።

አወያይ

በመቀጠል ተሳታፊዎችን በሶስት ቡድን በመክፈል ከዚህ በታች ያሉትን ታሪኮች ለቡድኑ አስተባባሪዎች ይስጧቸው። በቡድኑ ውስጥ ማንበብ የሚችል ተሳታፊ ከሌለ እርስዎ ታሪኩን በማንበብ ማገዝ ይኖርብዎታል።

ታሪኮቹን ካነበቡ በኋላ እያንዳንዱ ቡድን ከዚህ በታች በቀረቡት ሶስት ጥያቄዎች ላይ ይወያያሉ።

ቀደም ሲል ቡድኑ ሲቀርብ ውይይቱን ዘግቦ ለመያዝና ለማቅረብ የተመረጡት ተሳታፊዎች ከውይይቱ መጠናቀቅ በኋላ ማቅረብ እንዳለባቸው ማሳሰብ ያስፈልጋል።

የማስረሻ ታሪክ

አመቤት ማስረሻ የሚባል የሶስት ዓመት ሕፃን ልጅ አላት። ማስረሻ ዘወትር ከሕፃናት ጓደኞቿና ከእቃዎቿ ጋር መጫወት በጣም ያስደስተዋል። የማስረሻ እናት ልጇ የተለያዩ ጨዋታዎችን እንዲጫወት ታበረታታዋለች። ለመጫወትም የሚረዱትን ቁሳቁሶችን ማለትም ቆርቢዎችን፣ የፕላስቲክ ኮዳዎች፣ ባለቀለም ወረቀቶች፣ እንጨቶች፣ ትናንሽ ድንጋዮችን፣ ገመዶችን፣ ስእሎችን፣ ባለቀለም እርሳሶችን (ክለሮች) እና የመሳሰሉትን በመሰብሰብና በላስቲክ በማድረግ በቤቷ ለልጇ ባዘጋጀችው መጫወቻ ስፍራ ታስቀምጣለች።

ማስረሻ ለጨዋታ በተዘጋጀለት ቦታ እቃዎቿን በመነካካትና የተለያዩ ቅርፆች በማስቀመጥ በአትኩሮት መጫወት ያዝናናዋል። ማስረሻ አልፎ አልፎ ሌላ መጫወቻ እቃዎችን በመፈለግ ከቤት ወጥቶ ከጓደኞቿ ጋር መጫወት ያስደስተዋል። አመቤት የቤት ውስጥ ስራዎቿን እያከናወነች የማስረሻን ደህንነት በየመሀሉ ታረጋግጣለች። ጨዋታውንም በደስታ እንዲቀጥል ፈገግ እያለች ታበረታታዋለች። ብዙ ጊዜ ማስረሻ የሚሰራቸው አዳዲስ ነገሮችና የሚጠይቃቸው ጥያቄዎች አመቤትን ያስገርማታል። በቆርቢዎች የሚገነባቸው ቤቶች፣ የሚሰራቸው መኪናዎችና የሚፈጥራቸው ቅርፆች በጣም አስገራሚ ናቸው።

የሀና ታሪክ

አስቴር የአራት አመት ልጇ ሀና ትሁትና ስርአት ያላት ሆና እንድታድግ የሁልጊዜ ምኞቷ ነው። ሀና እንደ እድሜ አከፋቸው ከምትንቀለቀል ይልቅ ቤት ውስጥ ተቀምጣ ተገቢ ስራዎችን እንድትሰራ በማድረግ ሥርዓት ያላት ማድረግ እንደሚችል አስቴር ታምናለች። አንዳንድ ጊዜ ሀና ሳህን በማጠብና እናቷን በቤት ውስጥ ስራ በማገዝ የምትሳተፍ ቢሆንም አብዛኛውን ጊዜ ውጭ ወጥታ ከጓደኞቿ ጋር እንድትጫወት እናቷን በመለመን ነው የምታሳልፈው። ሆኖም ግን አስቴር ልጇ ከቤት ውጭ ወጥታ ከሌሎች ሕፃናት ጋር በመጫወት ልብሷ እንዲቆሽሽና አባራ እንዲሰንባት ፈፅሞ አትፈልግም። ሀና ሁልጊዜ የሚነገራት ነገር ቢኖር ንፁህ እንድትሆን ነው።

ሆኖ ሕፃናት ተስብስበው በደስታ ሲጫወቱ በቤታቸው በር እጭልቃ ትመለከታሉት። ከሕፃናቱ ጋር መጫወት ቢያምራትም የእናቷን ቁጣ በማሰብ ትተወዋለች። ሆኖ ከምትወዳት ድመቷ ጋር በመጫወት ትዝናናለች። እስቲር በልጇ ሆኖ ትእዛዝ እክባሪነት በጣም ትከራለች፤ እታድርጊ የምትባለውንም ባለማድረግም ትወዳታለች። ብዙ ቆንጆ ስጦታዎችንም ገዝታ ታመጣላታለች።

የቡድን መወያያ ጥያቄዎች

1. የልጆቻቸውን የፈጠራ ክህሎት ከማዳበር እንግር እመቤትና እስቲርን እንዴት ያዩዋቸዋል?
2. ማስረጃና ሆኖንስ እንዴት ያዩዋቸዋል? በነፃነት ፍላጎታቸውን ከመግለፅ እንጻር ያላቸው ልዩነት ምን ይመስላል?
3. እስቲር ሆኖን በጣም የምትቁጣጠራት ለምን ይመስላችኋል?
4. እመቤት ማስረጃን እንደፍላጎቱ እንዲጫወት የምታበረታታው ለምን ይመስላችኋል?
5. በቀጣይ የእድሜ ዘመናቸው የትኛው ሕፃን የበለጠ ተጠቃሚ ይሆናል? ሆኖ ወይስ ማስረጃ? ለምን?
6. የፈጠራ ክህሎት በሕፃናቱ ዘንድ እንዲዳበር ማበረታታት የሚያስፈልገው ለምን ይመስላችኋል?

አወያይ፡ ስለታሪኮቹ ማብራሪያዎች፡

የማስረጃ እናት እመቤት የልጇን የጨዋታ ፍላጎት በማጤን ታበረታታዋለች። የሆኖ እናት ግን ልጇ በጣም ንፁህና ጫዋ እንድትሆን ስለምትፈልግ ብዙም እንድትጫወት አታበረታታትም።

ማስረጃ በእናቱ እገዛ የሚፈልገውን ጨዋታ በደስታ ይጫወታል። በርካታ ተግባራትንም ደስ በሚለው መልኩ እየሰራና ዙሪያውንም እያሰሰ ለሚፈጥራቸው ነገሮች የሚስፈልጉትን እቃዎች ይሰበሰባል። እናቱ እመቤትም በቅርብ በመሆን የሚሰራውን በመከታተል እገዛና ጥበቃ ታደርግለታለች።

ሆኖ ከቤት መውጣት የማይፈቀድላት ከመሆኑም ባሻገር እንደ ማስረጃ በርካታ በአካባቢ የሚገኙ መጫወቻ ቁሳቁሶች የሏትም። ዘወትር ፊልም ማየትና ከአሻንጉሊቷ ጋር ብቻ መጫወቷ ብዙም አያስደስታትም።

እመቤት ማስረጃ ጉዳት በማያደርሱ ቁሳቁሶች እንዲጫወትና በሚፈልገው መልኩ እንዲሞክር የበለጠ ታበረታታዋለች። ሕፃናት በቤትም ሆነ ከቤት ውጭ መጫወት ይኖርባቸዋል ብላ ታምናለች። ይህን ስትል ግን ሕፃናቱ ላይ እደጋ የሚያደርሱ ነገሮች መወገድ እንዳለባቸውና የወላጅም የቅርብ ክትትል እስፈላጊ እንደሆነም ታምናለች።

እስቲር ልጇ ሆኖ በጣም ንፁህና መልካም ስንምግባር የተላበሰች እንድትሆን ትፈልጋለች። እስቲር ልጇ ሆኖ ሳትረብሽ በፀጥታ መቀመጧ፤ ተረቶችን ማንበቧ እንዲሁም እርሷን ማገዟን ታደንቅላታለች። እስቲር ልጇ ሆኖ በጭቃ በመጫወት እንድትቆሽሽ አትሻም፤ እንዲሁም ከቤት ወጥታ ከሰፈሩ ልጆች ጋር በመጫወት መጥፎ ባህረያትን እንድታመጣበትም አትፈልግም።

❖ የፈጠራ ክህሎት የሚደብረው ሕፃናት ዙሪያቸውን ያለገደብ በራሳቸው ፍላጎትና በወላጆቻቸው የቅርብ ክትትል ሲፈትሹና ሲሞክሩ ነው።

ቁልፍ መልእክቶች (አምስት ደቂቃ)

አወያይ
ቁልፍ መልእክቶችን ያንብቡላቸው።

የፈጠራ ክህሎት መዳበር የሚከተሉትን ዋና ዋና ጠቀሜታዎች ለሕፃናት ይሰጣል።

- የሕፃናቱን መማር ያነቃቃል።
- ሕፃናቱ በጣም ደስተኛና ለራሳቸው ትልቅ ግምት እንዲሰጡ ያደርጋል።
- በራሳቸው ጥረት ነገሮችን እንዲማሩ ያደርጋል።
- በቀጣይ ህይወታቸው የፈጠራ ባለሙያ እንዲሆኑና ውጤታማ ስራ እንዲሰሩ ያግዛል።

ተጨማሪ መረጃ ለአወያይ

ፈጠራ ምንድን ነው? ለምንስ ያስፈልጋል?

- ፈጠራ ሕፃናት በራሳቸው መንገድ ነገሮችን በማከናወን አካባቢያቸውን የሚለዩበት/የሚያውቁበት ሂደት ነው።
- ሕፃናት እዳዲስ ነገሮችን በተደጋጋሚ በመሞከርና በአሳዳጊዎቻቸው የቅርብ ማበረታቻ የፈጠራ ክህሎታቸውን ያሳድጋሉ።
- ፈጠራ የሕፃናትን የመረዳትና ችግሮችን የመፍታት አቅምን በማሳደግና በማጠናከር አይነተኛ ሚና ይጫወታል።
- የሕፃናት የፈጠራ ክህሎት ደረጃ በተፈጥሮ ካላቸው ስጦታ እና በዙሪያቸው ካገኙት አበረታች ምቹ አጋጣሚዎች አንፃር ይወሰናል።
- የሕፃናት የፈጠራ ክህሎት መዳበር የበለጠ መማርን ያነሳሳል።

- ሕፃናት በራሳቸው መንገድ እንዲያስቡና እንዲሞክሩ ማድረግ ስራቸውን በተለየ መልኩ እንዲሰሩ፣ ለአዳዲስ ሀሳቦች እንዲጓጉና ከሌሎች ሕፃናት ጋርም አካባቢያቸውን በንቃት እንዲፈትሹ ያደርጋል።
- የፈጠራ ክህሎት መዳበር ሕፃናቱ በጣም ንቁ፣ ለመማር የፈጠኑና ለስኬት የተፈጠሩ እስኪመስሉ ድረስ ከፍተኛ ሚና ይጫወታል።
- ወላጆች ሕፃናት በጨዋታ ላይ ሳሉ የቅርብ ክትትል ማድረግ ይኖርባቸዋል።
- ሆኖም ወላጆች ይህን የፈጠራ ክህሎት ለማዳበር በሚደረግ ጥረት ውስጥ ሕፃናቱን አላስፈላጊ ጫና ውስጥ መክተት አይገባም።
- ፈጠራ ማለት ነገሮችን ከተለመደው ወጣ ባለ በአዳዲስ መንገድ የምንረዳበት ወይም የምናልምበት ሂደት ነው።
- ሕፃናቱ በአዳዲስ መንገዶች/አተያዮች የሚሰሯቸው ስራዎች መሳካት የሕፃናቱን በራስ መተማመን ከፍተኛ የሚያደርግ ሲሆን የሙከራው ውጤት አመርቂ ካልሆነ ግን ሕፃናቱን ተስፋ ያስቆርጣል።
- ሁሉም ሰዎች ፍጹም አንድ አይነት አይደሉም እንዲሁም ፍጹምም አይለያዩም።
- አንዳንዶች በአጭር ደቂቃ ውስጥ በርካታ ነገሮችን መማር ሲችሉ ሌሎች ደግሞ ተመሳሳይን ነገር ለመረዳት በርካታ ቀናትን ይፈልጉ ይሆናል።
- ይህ በአብዛኛው በሰዎች ዘንድ ለሚታየው ማህበራዊና ምጣኔ ሀብታዊ መበላለጥ እንደመሰረታዊነት ባይጠቀስም የፈጠራ ክህሎት ልዩነት ግን በምድራችን ላይ ላሉት የሀብት ልዩነቶች ዋና ተጠቃሽ ነው።
- ምናባዊ ጨዋታዎች የፈጠራ ክህሎትን ለማሳደግ በመነሻነት ያገለግላሉ።
- ሕፃናት በነባራዊው ህይወታቸው ያዩትን፣ የሰሙትንና ያጋጠማቸውን ነገሮች በጨዋታ መልክ ያቀርባሉ።

ጨዋታ ሕፃናት ስለአካባቢያቸው እንዲረዱና የራሳቸውን ምናብ እንዲፈጥሩ ይረዳል። ሕፃናት አዳዲስ ነገሮችን ለመረዳት በትኩረት ማጤንን፣ መፈተሽን፣ ማለምንና ስለነገሩ ምን እንሚያደርጉ ማሰብን በይበልጥ ይጠቀማሉ። በዚህ እኳን ሕፃናት አካባቢያቸውን መረዳት ይችላሉ። ስለሆነም ሁሉም ሕፃናት በራሳቸው መንገድ የፈጠራ ክህሎት ባለቤት ናቸው።

ስለሆነም ወላጆች የልጆቻቸውን የማወቅና የመመራመር ፍላጎት ሊያበረታቱ ይገባል። ፍላጎትና ጉጉት የበርካታ አዳዲስ ነገሮችና ሀሳቦች መፈጠር መሰረት ናቸው። ሕፃናትም ይህንን አዳዲስ ሀሳቦቻቸውንና የሰሩትን ስራ ለመተግባር በበለጠ ትጋት ይነሳሳሉ። ሕፃናት በአዳዲስ መንገድ ነገሮችን ሲያከናውኑ የበለጠ ደስታና ተነሳሽነት ያሳያሉ። ይህ ተደጋጋሚ ሙከራ ወደ ፈጠራ ስራ ይመራቸዋል።

ባለንበት ዓለም ፈጠራ የምጣኔ ሀብት እንቅስቃሴን በማፋጠን ላይ ይገኛል። ሀገር ልትበለጽግ የምትችለው ልዩ የፈጠራ ችሎታ ያላቸው ዜጎች ሲኖሯት ነው። ስለዚህ የበለጸገች ሀገር እንድትኖረን የሕፃናትን የፈጠራ ክህሎት መኮትኮትና ማበልፀግ የግድ ያስፈልጋል።

ውይይት ሰባት : የሕፃናትን የፈጠራ ክህሎት እንዴት ማሳደግ ይቻላል?

የተመደበው ጊዜ፣ ስድሳ ደቂቃ

የሕፃናትን የመፍጠር አቅም ለማሳልበት ወላጆች/አሳዳጊዎች ወሳኝ ሰዎች ናቸው።

ወላጆች/አሳዳጊዎች በሁለት አይነት መንገድ የሕፃናትን ፈጠራ ማዳበር ይችላሉ።

1 ኛ/ የሕፃናትን ፍላጎት የሚቀሰቅሱ ቁሳቁሶችን በማምጣት ሕፃናት የመጣውን እቃ በራሳቸው መንገድ እንዲፈትሹ ማለትም ከተለያዩ ነገሮች ጋር ሲጋጭ የሚያወጣቸውን ድምፆች፣ ቅርፁንና ቀለማቱን፣ ለምን ሊያገለግል እንደሚችል እንዲሞክሩ ማድረግ ተገቢ ነው።

2 ኛ/ ልብ እንጠልጣይና ደስ የሚሉ ተረቶችን በከፊል በመንገር ሕፃናቱ በስእል፣ በትወና ወይም በሌላ ሕፃናቱ ላይ ጉዳት በማያደርስ ዘዴ የተረቱን ግምታዊ አጨራረሳቸውን እንዲያሳዩ ምቹ ሁኔታ በመፍጠር የሕፃናትን ፈጠራ ማዳበር ይቻላል። በሕፃናቱ ዙሪያ ባሉ ነገሮች ሕፃናቱ ምን ሊያደርጉ እንደሚችሉ በመጠየቅ ሕፃናቱ የራሳቸውን መንገድ ተጠቅመው እንዲፈትሹ በማድረግ የልጆቹን ፈጠራዊ አቅም ማዳበር ይቻላል።

ተግባራዊ ልምዶች፡ የቡድን ስራ (ሰላሳ ደቂቃ)

አወያይ

ተሳታፊዎች የሕፃናትን የፈጠራ ስራዎች ለማዳበር ምን እንደሚያደርጉ በመጠየቅ መልሳቸውን በሰሌዳ ላይ ያስፍሩ። ሁሉም ወላጆች በራሳቸው መንገድ የሕፃናትን የመፍጠር ፍላጎት እያበረታቱ እንደሚገኙ በመግለፅ በዚህ ውይይት ተሳታፊዎች ተሞክሮዎቻቸውን እንደሚለዋወጡ እንዲሁም ሌሎች ፈጠራን የሚያነቃቁ መንገዶችንም በዛሬው ግንኙነት እንደሚገነዘቡ ማስረዳት ይገባል። በመቀጠል ተሳታፊዎችን በሶስት ቡድን እንዲከፈሉ ያድርጉ። ቡድኖችም በሚከተሉት ሶስት ጥያቄዎች ላይ ተወያይተው መልስ እንዲሰጡ ይንገሯቸው።

ሁሉም ቡድኖች የውይይታቸውን ሀሳብ የሚይዙና የሚያቀርቡ አንዳንድ ሰዎች መምረጥ እንዳለባቸው ያስታውሷቸው።

የቡድን ውይይት ጥያቄዎች

1. በቤታችሁ ወይም በግቢያችሁ ውስጥ የሕፃናትን ፈጠራ ሊያበረታቱ የሚችሉ ምን ምን ነገሮች አሉ?
2. በቤትና በግቢ ውስጥ ምን ምን በማድረግ የሕፃናትን የፈጠራ ክህሎት ማበረታታት የምትችሉ ይመስላችኋል?
3. የቤተሰብ አባላት (እናት፣ አባት፣ ትላልቅ እህትና ወንድም) የሕፃናትን የፈጠራ ክህሎት ለማዳበር ምን አይነት ሚና ይኖራቸዋል?

የጋራ ውይይት

አወያይ

የቡድን ውይይቱን ፍሬ ሐሳብ ተወካዮች እንዲያቀርቡ ያድርጉ። እያንዳንዱ ቡድን ሰነት ደቂቃ ይሰጠው። ከተሳታፊዎች አስተያየትና ጥያቄ ካለ ከቡድን ሪፖርት ቀጥሎ ለሰነት ተሳታፊዎች እድል ይስጡ።

አወያይ በቀረቡት የውይይት ጭብጦችና አስተያየቶች ላይ ግብረመልስ ይስጡ፤ ለቀረቡ ጥያቄዎችም መልስ ይስጡ። አወያይ የሚሰጧቸው መረጃዎች በዚህ ሰነድ ውስጥ ካለው መረጃ ጋር ተመሳሳይ መሆን ይኖርበታል

ቁልፍ መልእክቶች (አምስት ደቂቃ)

አወያይ

ቁልፍ መልእክቶችን ያንብቡላቸው።

- ሕፃናትን በተለያዩ መንገድ በማገዝ የፈጠራ አቅማቸውን ማዳበር ይቻላል።
- የፈጠራ ክህሎት ያሌላቸው ህጻናት የሉም። ሁሉም ሕፃናት የፈጠራ ክህሎት ባለቤት የመሆን አቅም አላቸው።
- ወላጆች ሕፃናት ዙሪያቸውን በጉጉት እንዲቃኙና እዳዲስ ነገሮችንም እንዲያከናውኑ ሁኔታዎችን ምቹ ማድረግና ማነሳሳት ይኖርባቸዋል።
- በቤት ውስጥና በቤት ዙሪያ ያሉ ነገሮች የሕፃናትን ፈጠራ ለማዳበር ወሳኝ ሚና ይጫወታሉ።
- ወላጆች የሕፃናትን ምናብ ወይንም ሀሳብን ፈጠራዊ በሆነ መልኩ የሚያነሳሱ ቁሳቁሶችን በማቅረብና እንዲሁም እንዳንድ ጊዜ ነገሮችን በማሳየትና በመንገር ማበረታታት ይኖርባቸዋል።

ለአወያይ ተጨማሪ መረጃ

የሕፃናትን ተፈጥሮአዊ የፈጠራ ዝናባሌ እንዴት ማሳደግ ይቻላል?

ሁሉም ሕፃናት በራሳቸው መንገድ ፈጠራዊ በሆነ መልኩ አካባቢያቸውን ይፈትሻሉ፤ ይህ የሕፃናት ተፈጥሮአዊ የፈጠራ ስሜት በወላጆች/በአሳዳጊዎች ማበረታቻ ሊዳገግ ይችላል። የሕፃናቱን ፈጠራ የሚያበረታቱ ቁሳቁሶችን በአቅራቢያቸው እንዲኖር በማድረግና በሕፃናቱ ላይ እደጋ የማያደርሱ ነገሮችን በነፃነት በራሳቸው መንገድ እንዲሞክሩ በማበረታታት የሕፃናቱን ፈጠራዊ አቅም በማዳበር ለነገው አወንታዊ ማንነታቸውና ማህበረሰባዊ ጠቀሜታ ላለው ፈጠራቸው መሰረት መጣል ይቻላል።

የሕፃናትን የመፍጠር አቅም ለማጎልበት ወላጆች/አሳዳጊዎች ወሳኝ ሰዎች ናቸው። ወላጆች/አሳዳጊዎች በሁለት አይነት መንገድ የሕፃናትን ፈጠራ ማዳበር ይችላሉ። የመጀመሪያው የሕፃናትን ፍላጎት የሚቀሰቅሱ ቁሳቁሶችን በማቅረብ ሕፃናት የቀረበውን እቃ በራሳቸው መንገድ እንዲፈትሹ ማለትም ከተለያዩ ነገሮች ጋር ሲጋጭ የሚያወጣቸውን ድምፆች፣ ቅርፁንና ቀለማቱን፣ ለምን ሊያገለግል እንደሚችል እንዲሞክሩ በመሞከር ነው። ሌላኛው መንገድ ልብ እንጠልጣይና ደስ የሚሉ ተረቶችን በከፊል በመንገር ሕፃናቱ በስእል፣ በጭውውት ወይም በሌላ ሕፃናቱ ላይ ጉዳት በማያደርስ ዘዴ የተረቱን ግምታዊ አጨራረሳቸውን እንዲያሳዩ ምቹ ሁኔታ መፍጠር ይቻላል። በሕፃናቱ ዙሪያ ባሉት ነገሮች ሕፃናቱ ምን ሊያደርጉ እንደሚችሉ በመጠየቅ ሕፃናቱ የራሳቸውን መንገድ ተጠቅመው እንዲፈትሹ በማድረግ የልጆቹን ፈጠራዊ አቅም ማዳበር ይቻላል።

የሕፃናትን ፈጠራ ለማዳበር ወላጆች/አሳዳጊዎች ምን ማድረግ ይጠበቅባቸዋል? ከዚህ ቀጥሎ በተለያዩ እድሜ ደረጃ ለሚገኙ ሕፃናት ወላጆች/አሳዳጊዎች እንደሚሰጥ የቀረቡትን ተግባራት ቢያከናውኑ የሕፃናትን የፈጠራ አቅም ማጎልበት ይቻላል።

ከውልደት እስከ ሰባት ወር ላሉ ጨቅላ ሕፃናት

- ጣትዎትን በጨቅላው ሕፃን መዳፍ ውስጥ በማስገባት ሕፃኑ አጥብቆ መያዝ እንዲለማመድ እድል ይስጡ።
- ሕፃኗ ጡት መጥባት በምትፈልግበት ወቅት የጡትን ጫፍ ወደ እጅ በማስጠጋት ራሷ ፈልጋ በእጅ እንድትይዘው ማመቻቸት ያስፈልጋል።
- ሕፃኑን በእርጋታና አካላዊ ምልክትን በማካተት ያናግሩ።
- አካላዊ እንቅስቃሴን አካተው በእርጋታ መዝሙሮችን ይዘምሩለት።

ከሰባት እስከ ስድስት ወር ላሉ ህፃናት - ከላይ ከተጠቀሱት ተግባራት በተጨማሪ የሚከተሉትንም በማከናወን የሕፃናቱን የማወቅ ፍላጎትና የመፍጠር አቅም ማዳበር ይችላሉ።

- ሕፃኑን በንፁህ ምንጣፍ ላይ በሆዱ ለማስተኛት ይሞክሩ። ይህም ሕፃኑ ወደ ተለያዩ አቅጣጫ እንዲዟዟና ከጭንቅላቱም ቀና ማለትን እንዲለማመድ ይረዳዋል። ከደረቱም ቀና ለማለት እንዲሁ ይሞክሩል።
- ሕፃኑን በሚያናግሩበት ወቅት ከፊት ለፊት በመሆንና ፊትዎትን ከግራ ወደ ቀኝ/ከቀኝ ወደ ግራ በቀስታ ያንቀሳቅሱ። ይህም የሕፃናቱን የማወቅ ፍላጎት በመቀስቀስ እርስዎ ወደ ዞሩባቸው አቅጣጫዎች በእይናቸው ይከተልዎታል።

- በሕፃኑ እይታ የተወሰኑ ባለደማቅ ቀለማት ልብሶችን በመስቀል የልጁን የማወቅ ፍላጎት ይቀስቅሱ።
- በቅጥር ግቢዎ በቤቱ ውሃ ልክ ዙሪያ የተለያዩ አበባዎችንና አትክልቶችን በመትከል የሕፃናትን የግንዛቤና የአስተሳሰብ አድማስ እንዲሰፋ ያድርጉ።
- የተለያዩ የፊት ገፅታዎችን (የመሳቅ፣ የሀዘን፣ የመቆጣት፣ የመከሰተርና ሌሎች አስቂኝ ገፅታዎች) ለልጆችዎ ያሳዩ። ምንም እንኳን የእርስዎ ፊት ለውጥ ለሕፃኑ ትርጉም አልባ ቢሆንም ይህ የገፅታ መለዋወጥ ልጆችን ደስ ያሰኛል። በተጨማሪም ህፃናቱ የፊት ገፅታ መለዋወጥን በንቃት እንዲከታተሉ ያስችላል።

ከስድስት እስከ አስራ ሁለት ወር ድረስ - ከላይ የተጠቀሱት ተግባራት እንዳሉ ሆነው የሚከተሉትን ቢያከናውኑ የልጆችን የፈጠራ ክህሎት መዳበር ያፋጥናሉ።

- በወቅቱ ለልጁ እያደረጉ ያሉትን ተግባራት (ገላውን እያጠቡ ከሆነ፣ ልብስ እየቀየሩለት ከሆነ እና ሌላም) በቀላል ቋንቋ እየገለፁለት ቢሆን ይመረጣል።
- ለሕፃናት የፈጠራ ክህሎት መዳበር የሚያሳዩት ፍቅርና እንክብካቤ ወሳኝ ስለሆነ ለልጆችዎ ያለዎትን ፍቅር በተለያዩ መንገዶች (በስስት አይን በመመልከት፣ በእርጋታ በመዳበስ፣ በማቀፍና በሌሎችም) መግለፅን አይርሱ።
- በዕለት ተዕለት የቤት ውስጥ እንቅስቃሴዎች (ለምሳሌ፡ ወጥ ሲሰሩ፣ ቡና ሲያፈሉ፣ ወተት ሲያልቡና ሌሎችም) ሕፃኑ እንዲመለከትዎ ያድርጉ። ይህም የሕፃናቱን እይታና ምናብ ያነቃቃል፣ ያዳብራል።

ከሁለት እስከ ሶስት ዓመት ላሉ ሕፃናት - በተጨማሪም የሚከተሉትን ተግባራት ቢያከናውኑ የሕፃናቱን የፈጠራ ክህሎት ይበልጥ ያዳብራሉ።

- ወረቀትና እርሳስ ለልጅዎት በመስጠት በነፃነት እንዲሞንጫጭር ያበረታቱት።
- ልጁ ላይ ጉዳት የማያደርሱ የተለያዩ ቁሳቁሶችን በመሰብሰብ በራሱ ተነሳሽነት የፈለገውን ነገር እንዲሰራ ያበረታቱት። በቅርበት በመከታተልም አድናቆትዎን ይለግሱት። በራሱ ላይም አደጋ እንዳያደርስ ይከታተሉ። የሚከተሉትን ቁሳቁሶች በመሰብሰብና ለልጁ መለማመጃ ማዘጋጀት ይችላሉ፡-
 - ወረቀት፣ እርሳስ፣ እስክርቢቶ፣ የተለያዩ ቀለማት
 - ወፍራም፣ ቀጭን፣ ረዥምና አጭር እንጨቶች
 - ትናንሽና ከፍ ከፍ ያሉ ጠጠሮች
 - ቆርኪዎችና የውሃ መጠጫ ኮዳዎች ከዳኖች
 - የውሃ መጠጫ ኮዳ (ውሃና ደቃቅ ጠጠሮችን እንዲያገለባጠጡበት በተወሰነ መልኩ ማሳየት ይችላሉ)
 - በአካባቢዎት የሚገኙ ሕፃናት ላይ ጉዳት የማያደርሱ ቁሳቁሶችን መሰብሰብ ይችላሉ።
- በቤት ወይም በግቢዎት ከልጆችዎ ጋር ድብብቆሽ፣ በዳዴ በእቃዎች ውስጥ መሹለኩለክ እይነት ጨዋታዎችን ቢጫወቱ የሕፃናቱን ችግር የመፍታት እቅም ያበለፅጋሉ።

- በቤትዎ እንደ ጥግ ቦታ ላይ ለሕፃናቱ መዳበር የሚሰበስቧቸውን ቁሳቁሶች በማስቀመጥ የድጋፍዎትን ቀጣይነትና ተያያዥነት ማስረገጥ ይችላሉ።

ከሶስት ዓመትና ከዚያ በላይ ላሉ ሕፃናት - በተጨማሪም የሚከተሉትን ተግባራት ቢያከናውኑ የልጆችዎን የፈጠራ ክህሎት ይበልጥ ያዳብራሉ።

- በቤትዎ ከሕፃናቱ እድሜ ጋር የተመጠኑ የስእል መፃሕፍትና ጋዜጦችን ያኑሩ።
- የውሃ መዘፍዘፊያን ግማሽ ድረስ በመሙላት ሕፃናቱ በኩባያና በውሃ መጠጫ ኮዳዎች እየቀዱ በማቀናነስና የተለያዩ እቃዎችን መንሳፈሩቸውንና መስመጣቸውን በመፈተሽ የፈጠራ አቅማቸውን ያበረታቱ።
- ተረት በመተረክ ሕፃናቱ ደግመው እንዲናገሩ ያበረታቱ።
- ልጆችዎ ከሌሎች ሕፃናት ጋር እንዲጫወቱ ያበረታቱ። ይህም ሕፃናቱ ስለሌሎች ማሰብንና የእርስ በእርስ ግንኙነታቸውን በተሻለ ፈጠራዊ በሆነ መልኩ ለማበልፀግ ይረዳቸዋል።
- ባለቀለም እርሳሶችን (ከለሮች) እና ወረቀት በማዘጋጀት በነፃነት የሚፈልጉትን ስእል በመሳል ቀለም እንዲቀቡ ያበረታቱ።
- ሕፃናቱ የሚከተሉትን ዓይነት ጨዋታዎች መጫወታቸውን ያረጋግጡ። ካልሆነ ሌሎች ሕፃናት እነዚህን ጨዋታዎች በመጫወት እንዴት እንደሚደሰቱ በተረት ወይም በመዝሙር ደጋግመው ይንገሯቸው። ይህን ካደረጉ በኋላ ሕፃናቱ ጨዋታዎቹን ለመጫወት መነሳሳታቸውን ይመልከቱ። ለምሳሌ የሚከተሉትን ጨዋታዎች አብረው በመጫወት የጨዋታውን አስደሳችነት ያሳዩ፡-

- ድብብቆሽ
- ወለል ላይ ወይም መሬት ላይ መሞኔጫጨር
- በጠጠሮች፣ በአዝእርት፣ በጣቶቻቸውና በሌሎች ነገሮች ቁጥር መቁጠርን መሞከር
- የተለያዩ ቅርፆችን በጠጠሮች፣ በጠመኔና በእንጨት መስራት መሞከር
- እንቆቅልሽ መጫወት
- እቃ እቃ መጫወት
- ያላቸውን ቁሳቁሶች በአይነታቸው ለምሳሌ፡ በቁመት፣ በቀለምና በመሳሰሉት መለየት
- ገመድ መዝለል፣ ሩጫ-አባሮሽ፣ አልጋ ላይ መውጣትና መዝለል፣ ከፍ ያሉ ነገሮች ላይ የመውጣትና የመውረድ የመሳሰሉ የተለያዩ አይነት ስፖርታዊ እንቅስቃሴዎችን ማድረግ